Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 294 (13783) | 1974 оной декабриин 17, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ТУСХАЙ КОЛОННО

Республикымнай Министрнүүдэй Совет барилга-хабсаралгын хүдэлмэри һайжаруулха, газар малтаха ажал түргэдхэхэ, бүтээсыень дээшэлүүлхэ, уһанай ажахын, барилга ба заһабарилгын хүдэлмэри бүхэли жэлэй туршада жэгдэ һайнаар ябуулха зорилгоор Буряадай оньһожоруулагдамал тусхай нүүдэл колонно эмхидхэхэ гэһэн тогтоол абаһан байна. Энэ колонно «Союзмелиовзрывпром» трестдэ мэдэлтэй байха юм.

Нютагайнгаа үргэн ехэ газар дайдые, шэмэрүүн хүйтэн уларилые хараада абан, хэрэгтэй техникээр, транспортаар, түхеэрэлгээр энэ шэнэ колонно хангахыень СССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министерствые, үйлэдбэриин өөрын бааза байгуулха ба ажаһуудалай гэр барилга эрхилхэ хэрэгтэнь туһаламжа хүргэхэ, хэрэгтэй зэргын капитальна мүнгэ зөөри саашадаа һомолжо байхыень «Союзмелиовзрывпром» трестые гуйһан байна.

Оньһожоруулагдамал тусхай нүүдэл колонные эмхидхэлгэдэ. туһалхаар «Востоксибгипроводхоз» институдай Буряадай таһаг болон «Бурводстрой» трест уялгалагдаа.

Министрнүүдэй Совет тусхай колонныи үйлэдбэриин бааза байгуулха талаар зохихо хэмжээнүүдые мүн лэ хараалба.

«БУРЯАД ҮНЭН» 75 ХОНИШОДОЙ МҮРЫСӨӨН

БҮХЫ ХҮСӨӨРӨӨ ОРОЛДОХОБДИ

Хяагтын аймагай Алтайн совхозой түрүү хонишод Цыремпил Жадамбаевич Цыренжапов, Цэндэ Бадмажаповна Очирова гэгшэд Зэдэ, Сэлэнгын хонишодой үүсхэлые дэмжэжэ, 1975 ондо хоорондоо мүрысэхэ гэжэ шнидээ. Ц. Ж. Цыренжапов 1959 онһоо хойшо хонишоноор ажаллажа, баян дүршэлтэй болонхой. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагданхай, коммунис ажалай ударник нэрэтэй. Ц. Б. Очирова 1956 онһоо хойшо эхэ хонидой отарада хүдэлнэ. Эдэ хоёр хонишод нютагайнгаа сомоной Советдэ хэдэн удаа депутадаар һунгагданхай, энэ табан жэлэй эхилхэһээ хойшо зуутанай зэргэдэ ябана.

Юһэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлдэ республикын хонишодой дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ажалай шэнэ амжалта түйлаха гэжэ шиидэһэн Зэдэ, Сэлэнгын аймагуудай түрүү хонишодой эрмэлзэлые бидэнэр үнэн сэдьхэлһээ дэмжэнэбди. Үнэхөөр ерэхэ жэлнай айхабтар ехэ удха шанартай жэл байна. Тиимэһээ бидэнэршье хэзээ энэ нэгэнэйхиһээ бэеэ шанга барижа, түл олоор абаха, нооһо ехээр хайшалха гэжэ бүхы хүсөөрөө оролдохобди.

Энэ ехэ, харюусалгатай мүрысөөндэ жагсаха бидэнэр тодорхой уялганууды бэедээ даагаа абанабди: АХАЛАГША ХОНИШОН Ц. Ж. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ ОТАРЫНХИД (Т. Д. Цыренжапова, Н. Т. Тогочиева) ерэхэ жэлдэ түрүүшынхеэ түрэхэ ТҮЛГЭНҮҮДЭЙ 100 ТОЛГОЙ БҮРИҺӨӨ 105 ХУРЬГА АБАЖА, ТОМО БОЛГОХО. ЭХЭҺЭЭ ҺАЛГААХА ҮЕДЭНЬ 20 КИЛОГРАММДА ХҮРГЭХЭ, ХОНИН БҮРИҺӨӨ 3 КИЛОГРАММҺАА БАГА бэшэ нооһо хайшалха гэжэ шиидээ. АХАЛАГША ХОНИШОН Ц. Б. ОЧИРОВАГАЙ ОТАРЫНХИД (В. Д. Очиров, Б. Д. Банзарова) дүрбэдэхеэ хурьгалха хонидой ЗУУН ТОЛГОЙ БҮРИҺӨӨ 110 ХУРЬГА ТҮЛЖҮҮЛХЭ, ЭХЭҺЭЭ ҺАЛГААХАДА 22 КИЛОГРАММТАЙ БОЛГОХО, ХОНИН БҮРИҺӨӨ 3,6 КИЛОГРАММ НООҺО АБАХА ХҮСЭЛТЭЙ.

Иимэ ехэ уялгануудые бэедээ даажа абахадаа, бидэнэр өөһэдтөө найдана гээшэбди. Мүнөө хониднай тобир тарганууд. Тэдэндээ хүсэд хүрэхэ үбһэ өөһэдөө бэлэдхэжэ абаа һэмди. Һолоомон яһала бии. Октябрь һараһаа эхилжэ, хонидтоо үдэрэй 200 грамм хүртэхөөр таряа талханай зүйл үгэнэбди. Иигээд 300 грамм эдюулдэг болохомнай. Хонидоо өөһэдөө искусственна аргаар үрэжүүлһэн байнабди. Бэлшээримнай муу гэхын аргагүй. Түл абаха байрамнай, уһалууримнай һайн.

Отаранууднай ажахын тоосоондо оронхой. Бүхы юумэндээ гамтайгаар хандажа, продукциингаа өөрынь үнэ сэн хямдаруулха гэжэ оролдогшобди.

Совхозой дирекци хурьгалһан хонидтомнай силос үгэлсэхөөр найдуулһан байна. Отара бүхэндэ ажалладаг, хурьга абадаг хүнүүднай найдамтай, дүршэл ехэтэй зон.

Мүрысөө үүсхэһэн хонишод дүй.дүршэлөө халан абалсаха тухай тон зүб һанамжануудые оруулһан байна. Түрүү хонишодой жэшээгээр бидэнэршье ерэхэ жэлдэ хони, хурьгадтаа эдюулхэ халаахай хатаажа абаабди. Мүн тэдэнэр залуушуулда, хонишоноор һаянай хүдэлжэ захалһан хүнүүдые шефтээ абаха, тэдэндэ али болохоор туһалха, дүршэл шадабаряа дамжуулха тухай бэшэнэ. Энэнь һайшаалтай. Бидэнэр залуу хонишон Ефим Жадамбаевич Цыренжаповые шефтээ абажа, тэрэниие зуутанай тоодо оруулха байһанаа мэдүүлнэбди.

Бидэ хонишодто гүрэн түрэмнай ехэ анхарал табина. Жэшээнь, Ц. Цыренжаповай гурбан үхибүүд интернат һургуулида ямаршье түлөөһэгүйгөөр һуража ябана. Очировагай бүлэдэ хүнгэн автомашина, айл бүхэндэмнай мотоцикл бии. Ажалай түлбэреэр гомдолгүйбди, зүгөөр жэлэймнай дүнгөөр үгтэхэ нэмэлтэ түлөөһые саг соонь барюулдаггүй муутай. Энэмнай совхозой хүтэлбэрилэгшэдһөө, мэргэжэлтэдһээ болоно ааб даа.

Бидэнэр парти, правительствынгаа анхарал хайрада харюу болгон, 1975 оние ажалай шэнэ амжалтаар тэмдэглэхын тула бүхы хаба шадалаараа оролдохобди.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ,
Ц. ОЧИРОВА,
Алтайн совхозой ахалагша хонишод.

[Х]ОДОДОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

«Электромашина» заводой [ко]ллектив 11 һарын гүрэнэй [тү]сэбые, социалис уялгануу[дые] үлүүлэн дүүргээ. Вал[овой] продукци гаргаха түсэб [..],2 процент, продукци ху[дал]даха даабари 105 про[цент] дүүргэгдэһэн байна. 11 [һар]ын даабариһаа гадуур [..]0 мянган түхэригэй про[дук]ци худалдагдаа.

[Ти]ихэтээ хамта заводой [ху]дэлмэришэд хүдөө ажахын [...] дүүргэлсэнэ. «Вихрь» [м]айнай 7.364 редуктор [...], захигшадтань эльгээ[гд]ээ. 2 миллион 94 мянган түхэригтэ хүн зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараан бүтээгдэ[һэн] байна.

[З]аводой коллектив үнин[һөө] хойшо түрүү коллекти[ву]дэй зэргэдэ оронхой. Табан жэлэй түсэбые уридша[лан] дүүргэхын түлөө тэмсэг[шэ]дэй дундаһаа нэгэнтэ бэ[шэ] түрүү һуури эзэлһэн юм. [Жэ]лэй 19 кварталай тур[шад]а бүхэсоюзна социалис [мүр]ысөөндэ эрхимлэжэ, тү[рүү] һууринуудай нэгые [эз]элжэ ябана. Жэлэй 3-дахи [квар]талай үрэ дүнгүүдээр [СС]СР-эй электротехническэ [про]мышленностиин пред[прия]тинуудай дундаһаа 2-[дох]и һуури эзэлээд, мүнгэн [тугт]а хүртөө һэн.

[Т]абан жэлэй үнгэрһэн [...] завод товарна продук[ци ү]йлэдбэрилгые 13,4 про[цент]ээр ехэдхэһэн, ажалай [бүтээ]сые 51 процентээр [үд]үүлһэн байна. Табан [жэл]эй түсэбөөр хараалаг[даһа]н 39 процент дүрбэн [жэл] болохогүй болзор соо [дүүр]гэгдээ.

[П]родукциин шанар тухай [...]ал коллективэй гол ан[харал]да байдаг. Энэнь аша [үрэ]ээ харуулаа. Бүхы про[дукц]иин 48,8 процентнь [...] зэргын, 51 процентнь [...]ай 1-дэхи зэргын сэг[гэ]дэ хүртэнхэй гэхэ гү, [...]заводой бүхы продукци дэлхэйн, мүн оронойнгой эрхим зүйлэй эрилтэдэ харюусана.

Тиигэжэ харин гүрэнүүдтэ эльгээгдэдэг продукциин хуби улам ехэ болоно. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, ганса энэ жэлдэ ондоо тээшэ эльгээгдэдэг продукциин хуби 34,8 процентээр ехэ болоо. Заводто хэгдэһэн электродвигательнүүд аха дүү социалис оронуудта, хүгжэнги капиталис гүрэнүүдтэ, хамта дээрээ 30 оронуудта эльгээгдэнэ. Мүн коллектив онсо шухала, яаралтай даабари абадаг. Финляндида баригдажа байгаа атомна электростанциин яаралтай захил энэ жэлдэ дүүргээ. БАМ-ай барилгада хэдэн автокран эльгээһэн байна.

Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ гэһэн мүрысөөндэ заводой бүхы хүдэлмэришэд хабаадалсана. Бүхы хүдэлмэришэдэй 90 процентнь дүрбэн жэлэй даабарииe дүүргээд, табан жэлэй һүүлшын оной түсэбөөр ажаллажа эхилээ.

Табан жэлэй ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө олон түрүүшүүл мүрысэнэ. Токарьнууд Лазарь Чебунин, Алесандр Кабезский, Владимир Мещеряков, расточник Давид Сельверов, утаһа оройгшо Людмила Черепова энэ мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябаа. Б. Д. Цымбыловэй, Г. М. Ключеровэй, В. Г. Власовай даадаг коммунис ажалай бригаданууд даабаряа холо үлүүлнэ.

Байгша оной түсэбые декабриин 25 болотор дүүргэхэ, энэ жэлдэ худалдахаар хараалагдаһан табан жэлэй даабариһаа гадуур 1,5 миллион түхэригэй продукци худалдаха уялгаяа дүүргэхэ гэжэ бүхы коллектив оролдожо байна.

С. БАРДАМОВА.

[Т]ОШО ХАЛЯАНА

[...]алан, сабшалангай үрэ[жэл] һайжаруулха талаар со[ри]лдоһон габшагай хоёр [һара]да Хүрбын совхоз ни[лээд] ехэ ажал хэһэн байна. [М]елиоративна отряд эм[хид]гэдэжэ, 2500 тонно наг [...] нуга, сабшалан дээрэ [...]гдаа. Мүнөөшье шарга [...]һэн үндэр тэгшэ бэетэй, [...]тар шарайтай хүнэй [...]ын үйлсөөр ябахань [...] бэшэ харагдадаг. Энэ [...] тус совхозой луговод [...]ар Пурбуев гээшэ. Нү[гөө] Пурбуев «Ээзэтэ» гэжэ [...]та даалгагдаһан 80 гек[тар] газарта тошо халяана, [...]һа тогтооно, бусад ажал хэнэ. Нуга, сабшалангай үрэжэл һайжаруулха талаар габшагай хоёр һарада наг шэбхэ ехээр гаргаһан юм. Ерэхэ жэлдэ баян ургаса абаха хүсэлэнтэй хаба шадалаа гарган хүдэлнэ.

Байгша ондо гектарай 20—22 центнер үбһэ хуряаһан тус совхозой луговодууд Д. Ракшаев, М. Шевченко гэгшэд юһэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлдэ үбһэ ногооной баян ургаса абаха зорилготой өөһэдынгөө участогуудта ажаллажа байна.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хори.

Николай Иванович Хамлатов нээмэл аргаар нүүрһэ малтадаг Бага-Холбоолжоной уурхайда хори гаран жэл соо хүдэлжэ, нилээд дүршэлтэй болоһон хүн юм. Мүнөө тэрэ ЭКГ-4 маркын экскаватораар газар малтана. Халаан бүринигөө даабари 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэ байгша он соо 1 миллион кубометр газар малтахаар уялга абаһан аад, бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: экскаваторай машинист Н. И. Хамлатов.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Коммунист Алексей Константинович Калгин пенсидэ гараһан аад, хэжэ байһан ажалаа хаягүй. Улаан-Үдын аймагай «Никольский» совхозой мал шахан таргалуулна. Гадна Алексей Константинович ниитын ажалда эдэбхигэйгээр хабаададаг. Гүүртэ дээрээ агитатораар хүдэлхын хажуугаар арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист А. К. Калгин.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани Н. В. Подгорныи хүтэлбэри доро Кремль соо декабриин 14-дэ болоо.

Президиум СССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин зүблэхэ зүйлтэй холбоотой асуудалнуудые зүбшэн хэлсээд, зохихо тогтоол баталан абаба. Тэрэшэлэн сессиин хүдэлмэриин гурим ба Палатануудай Старейшинэнүүдэй Соведэй заседани тухай Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиковэй, Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ В. П. Рубенай дурадхалнууд хаража үзэгдөө.

СССР-эй Верховно Соведтэ правительствын табиһан СССР-эй 1975 оной арадай ажахын түсэб ба бюджедые, тэрэшэлэн 1973 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое Палатануудай саг үргэлжын комиссинуудай хаража үзэлгын дүнгүүд тухай Союзай Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ Г. И. Ващенкын, Национальностьнуудай Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ Н. И. Масленниковай мэдээсэлнүүдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум хаража үзэбэ.

Түсэблэлгын-бюджетнэ ба һалбаринуудай комиссинууд СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1975 оной гүрэнэй түсэб ба гүрэнэй бюджедые Залуушуулай хэрэг шэнжэлхэ комиссинуудай хабаадалгатайгаар даб дээрэ хаража үзөөд, эдээн тушаа СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ, Национальностьнуудай Соведтэ хүргэхэ тобшололнуудые бэлдэһэн байна гэжэ Президиум тогтоол доторoo тэмдэглээ.

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин XXVII сессиин шиидхэбаритэй зохилдуулан, Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлые 1975 ондо СССР-тэ үнгэргэхэ комиссиин бүридэл тухай дурадхал энэ заседани дээрэ хаража үзэгдөө. Комиссиин түрүүлэгшэ К. Т. Мазуровай дурадхалай ёһоор, тус комиссие 72 хүнһөө бүридүүлэн батална. Комиссиин гэшүүдэй тоодо—бүхы союзна республикануудай түлөөлэгшэд, эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлтэй холбоотой бүхы хэмжээ ябуулгануудые орон дотороо бэелүүлхэ зэргэтэй СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаанууд, ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд бии.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум орон доторхи гүрэнэй ажабайдалда хабаатай бусадшье асуудалнуудые хаража үзөө.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПАЛАТАНУУДАЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДТА

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудай. һалбари һалбариин комиссинуудай, залуушуулай хэрэг эрхилдэг комиссинуудай түлөөлэгшэдэй пленарна заседанинууд Кремль соо хүдэлмэреэ дүүргэбэ. 1975 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые, СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджедые, СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое депутадууд — комиссинуудай гэшүүд даб дээрэ хаража үзэһэн байна.

Түсэбэй ба бюджедэй гол дүнгүүдээр бэлэдхэлэй комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, депутадууд Ф. Л. Кохонов, Ф. К. Князев түгэсхэлэй заседанинууд дээрэ элидхэлнүүдые хэбэ.

Ороной 1975 оной түсэб ба бюджедые даб дээрэ хаража үзэхэ талаар комиссинуудай гэшүүд ехэ хүдэлмэри хэһэн байна гэжэ эдэнэр тэмдэглээ.

1974 оной арадай ажахын түсэб, бюджет дотор табигдаһан экономикын, соёлой һалбаринуудые хүгжөөхэ зарим асуудалнуудаар комиссинуудай дурадхалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар СССР-эй хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй, албан зургаануудай мэдээсэлнүүд палатануудай һалбари һалбариин комиссинуудай, залуушуулай хэрэг эрхилдэг комиссинуудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудай пленарна заседанинууд дээрэ шагнагдаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй һалбари һалбариин комиссинуудай: промышленностиин; транспортын ба хэлхеэ холбооной; барилгын болон барилгын материалнуудай промышленностиин; хүдөө ажахын; арадай хэрэглэлэй эд бараанай; элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын ;арадай гэгээрэлэй, эрдэм наукын ба соёл культурын; худалдаа наймаанай, ажаһуудал хангалгын болон коммунальна ажахын; байгаали сахин хамгаалгын; залуушуулай хэрэг эрхилдэг комиссинуудай пленарна заседанинууд декабриин 14-дэ Москвада болобо.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, продукциин шанар һайжаруулгада, үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха хэрэгые түргэдхэлгэдэ, ажахы доторой арга нөөсэнүүдые бүрин ашаглалгада хабаатай асуудалнуудта комиссинуудай заседанинууд дээрэ онсо анхарал хандуулагдаһан байна.

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ ороной түсэб, бюджет тухай тобшололнуудые комиссинууд баталан. түсэблэлгын-бюджетнэ, һалбари һалбариин комиссинуудай, залуушуулай хэрэг эрхилдэг комиссинуудай нэмэлтэ элидхэлнүүдэй проектые хаража үзөөд, СССР-эй Верховно Соведэй тус тус палатануудай заседанинууд дээрэ саг үргэлжын комиссинуудай үмэнэһөө нэмэлтэ элидхэлнүүдые хэхыень Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудта даалгаа.

Ветеранууд тухай анхарал оролдолго

«Инвалидуудай ба тэжээхэ хүнөө алдаһан бүлэнэрэй пенсиин хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ декабриин 15-да хүсэндөө оробо. Ажалшадые пенсеэр хангалгада энэ Указай оруулһан хубилалтанууд тухай РСФСР-эй Социальна хангалгын министерствын пенси ба тэдхэмжын главна управлениин начальник В. Н. МИХАЛКЕВИЧ ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрөө.

Хүдэлмэришэд ба . алба хаагшадай, дайнай ба ажалай инвалидуудай пенсиие дээшэлүүлгэ урда урдынхиһаа илгаатай байна. Инвалидуудай пенсиин дээдэ, доодо захыень нилээд үргэдхэхые энэ указаар хараалагдана. I, II группын инвалидууд үндэр наһатай болоһон пенсионернүүдтэй адли байдалда орохо байна. Харин I группын инвалидууд бүришье ехэ пенси абадаг болохо юм.

Жэлэй турша соо социальна хангалгын органууд дайнай ба ажалай инвалидуудай, гэжээхэ хүнөө алдаһан хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай, колхознигуудай бүлэнэрэй пенсиие нарибшалан хараад, нэмэһэн байгаа. Жэшээнь, гансал РСФСР-тэ 5 миллион шахуу хүнэй пенси нэмээгдэхэ. Бүхы гурбан группын инвалидуудай пенсиин доодо захань нэмээгдээ. Дайнай I группын инвалидуудай пенсиин доодо захань — 90 түхэриг, II группын — 70 түхэриг, III группын — 33 түхэриг болгогдобо.

Дайнай инвалидуудта анхарал оролдолго хандуулһанай ашаар имагтал инвалид байһанайнь пенсиин хэмжээн дээшэлүүлэгдэхэһээ гадна, үндэр наһатай болоһонойнгоо түлөө абадаг пенсинь ехэдхэгдэхэ юм. Дайнай бүхы гурбан группын инвалидуудай эдэ пенсинүүд 15 түхэригөөр нэмээгдээ. СССР-ые хамгаалха үедөө, сэрэгэй уялгануудаа дүүргэхэдээ, шархатаһанһаа, контузи абаһанһаа гү, али эрэмдэг болоһонһоо уламжалан, үгышье гэбэл, фронт дээрэ ябаһанһаа болоожо үбдөөд, ажаллаха аргагүй болоһон инвалидуудай пенси нэмэгдэхэ байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар тэдхэмжэдэнь байдаг хүнүүдтэй, I, II группын инвалидуудай пенсидэ урда тээнь байһан бүхы нэмэлтэнүүд, I группын инвалидуудай хойноһоо харууһалһанай түлөө нэмэлтэ түлбэри. хүдэлдэггүй II группын инвалидуудта үгтэдэг нэмэлтэ түлбэри үлөөгдөө. Харин мүнөө тэдхэмжэдэнь байдаг хүнүүдтэ, инвалидуудай хойноһоо харууһалһанай түлөө үгтэдэг нэмэлтэ түлбэринүүд пенсидэнь процентээр бэшэ, харин тодорхой мүнгөөр томилогдохо байна.

I группын инвалидуудай хойноһоо харууһалһанай түлөө һарадаа 15 түхэриг үгтэхэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай I группын инвалидуудай хойноһоо харууһалһанай түлөө нэмэлтэ түлбэри 20 түхэриг байха юм. Бүлэдөө тэдхэмжын нэгэ хүнтэй байгаа һаань — 10 түхэриг, тэдхэмжын хоёр хүнтэй һаань, I группын инвалидуудта 20 түхэриг үгтэхэ байна. Тэдхэмжын гурбан хүнтэй I группын инвалидуудта пенсидэнь 30 түхэриг нэмэгдэхэ. Указай үндэһөөр манай орон дотор пенси дээшэлүүлгэдэ I миллиард түхэриг һомологдоо.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһанай үндэһөөр, пенсеэр хангалгые һайжаруулга хадаа арад зоной ажана байдал тухай Коммунис партиин саг үргэлжын анхарал оролдолго болоно гэжэ В. Н. Михалкевич түгэсхэлдөө хэлэбэ.

(ТАСС).

ЗАМБУУЛИНДА СССР-эй, ФРАНЦИИН ХАМТАДАА ХЭХЭ ТУРШАЛГА ТУХАЙ

Дэлхэй шадархи замбуулинай дайдада хэгдэхэ совет-француз юрэ бусын туршалгын бэлэдхэл дүүрээ. «Эридан» гэжэ геофизическэ ракетэ Индиин океанай урда хубида байдаг Кергелен гэжэ олтирог дээрэһээ замбуулиин худар дэгдээгдэхээр бэлэн болонхой. Энэ ракетэ академик Б. Е. Патоной хүтэлбэри доро Украинын Наукануудай академиин Электро-гагналгын институдта бүтээгдэһэн электронуудые түргэдхэхэ совет түхеэрэлгые дэлхэйн суранзанай бүһэлүүр худар абаашаха юм. Иимэ «электронио пушка» һомологдомол бүлэг частицануудые огторгой тээшэ буудаха, тэдэнь суранзанай полиин хүсэтэ һудалнуудай «рельсэнүүдые» дамжан, хойто зүг тээшэ дүүлихэ байна. Эндэ Архангельскэ областиин Карпагоры гэжэ тосхондо, суранзанай талаар Кергелентэй холбоотой газарта, туршалгын хоёрдохи научна штаб тогтоогдонхой. Суранзанай бүһэлүүр худар табигдаһан электронуудай урасхалнуудһаа эшэ үндэһэтэй полярна хэмэл туяае бүлэг совет-француз эрдэмтэд адаглан шэнжэлхэ юм.

Дэгдээлгэдэ хабаатай бүхы юумэнүүд бэлэн. Уларилай муу байһанһаа һаатана. Жэлэй һүүл багта уларил бирагүйшэг байхаар багсаагдана, хэрбээ декабриин тунгалаг үдэрнүүдые хэрэглээгүй һаа, туршалгаяа январьда эхилхэ болонобди, — гэжэ француз эрдэмтэдэй бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ, туршалгын хойто зүгтэхи түбтэ байһан профессор Жильбер Вейль ТАСС-ай корреспондентдэ телефоноор мэдээсээ.

Совет-француз хамтын энэ хүдэлмэриин научна гол удхые тодорхойлон шэнжэлхэ зуураа, доктор Вейль иигэжэ тайлбарилба: «Наранай һалхин» һомологдомол частицануудай урасхалнуудые Дэлхэй худар туужа асарха. Тиимэ урасхалнууд Дэлхэйн суранзанай бүһэлүүр руу дүүлин ороод, полюсууд тээшэ хадуурха, тиигээд Дэлхэй шадархи дайдада элдэб янзын хубилалтануудые, тусхайлан хэлэбэл, полярна туяаталгануудые үүсхэхэ байна.

Тус үзэгдэл туршалгын «Аракс» гэжэ нэрые тодорхойлоо. Энэ нэрэнь «Кергелен — Советскэ Союзай хоорондохи полярна хэмэл туяаталга» гэһэн француз үгэнүүдэй эхин үзэгүүдһээ бүридэнэ. Бидэнэр өөһэдөө огторгойдо иимэ үзэгдэл үүсхэн, тэрэнэй байгаалиие бүри һайнаар ойлгон мэдээхэ аргатай болохо байнабди. Тэрээнһээ гадна, иимэ туршалга бодото хэрэгэй талааршье һонирхол үүсхэнэ. Дэлхэй шадархи замбуулинай физическэ бүридэл тухай мэдээнүүдые тододхохо, тиин планетын дээдэ хубинуудта радио-холбоон батаар хангагдаха гээд эрдэмтэд найдана. Академик Р. З. Сагдеевэй, профессор И. А. Жулинай толгойлдог совет эрдэмтэдэй нягта эмхидэлтэй коллективтэ хүдэлмэрилхэдэм тон аятай байна гэжэ профессор Вейль хэлэбэ.

Рамбуйеһээ дамжуулагдаһан аятай мэдээсэлнүүдые бүхы дэлхэйн шагнажа байһан тэдэл үдэрнүүдтэ замбуулиндахи хамтын туршалгын бэлэдхэл хэжэ дүүргээ һэмди. Совет-француз дээдэ тушаалтадай хөөрэлдөөнүүд хоёр ороной эрдэмтэдэй хоорондын харилсаа холбооe хүгжөөхэ эрхим туһа дүхэм болохо байха. Һаналаа мэдэлсэхын түла Рамбуйедэ хэгдэһэн уулзалгын үрэ дүнгүүдые, манай оронуудай хоорондын харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ СССР-эй ба Франциин хүтэлбэрилэгшэдэй оруулһан ехэ хубитые француз мэргэжэлтэд үндэрөөр сэгнэнэ гэжэ профессор Вейль мэдүүлбэ.

«Аркад», «Омега», «Стерео», «Самбо-1», «Калипсо» гэһэн нэрэнүүд — дүтын замбуулинда ба Газар дэлхэй дээрэ тогтоогдоһон совет-француз харилсаа холбооной үргэн дэлисые элирхэйлэн гэршэлһэн научна туршалгануудай нэрэнүүд болоно. Мүнөөнэй «Аракс» гэжэ туршалга хоёр ороной эрдэмтэдэй хоорондын найман жэлэй харилсаа холбооной амжалтата түгэсхэл болоно.

(ТАСС).

Партийна ажабайдал

СУРТАЛ НЭБТЭРҮҮЛДЭГ ХҮНҮҮДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

Олониитые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партимнай угаа ехэ анхарал хандуулдаг байна. Партийна организацинуудта мэргэжэл шадабаряар түгэс, үзэл бодолоор хатууржанги кадрнууд урган хүмүүжэнэ. Гэбэшье коммунис общество байгуулжа байhан мүнөө үе сагта суртал бодол нэбтэрүүлхэ хүдэлмэрие саашадань улам нарижуулан һайжаруулха, кадрнуудай мэргэжэл шадабарие бүри дээшэлүүлхэ, энэ хэрэгые удхатайгаар эмхидхэн ябуулха эрилтэ табигдана. Эдэ зорилгонууд тушаа КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд дотор эли тодоор заагдаа бэлэй. Съездын һүүлээр суртал бодол нэбтэрүүлхэ талаар эрхилдэг хүдэлмэрсэ партийна комитедүүд нилээд һайжаруулhан байна.

— КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые хүтэлбэри болгон, партиин Сэлэнгын райком, мүн партийна эхин организацинууд суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудтай тодорхой хүдэлмэри ябуулна, — гэжэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэhэн пленум дээрэ элидхэл хэhэн партиин райкомой секретарь С. Д. Ринчинов, мүн үгэ хэлэгшэд тэмдэглэhэн байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ партийна эхин организацинуудай секретарьнарай юрэнхы эрдэмэй, үзэл сурталай-политическэ бэлэдхэл нилээд һайжараа. Партийна, комсомольско, экономическа һуралсал хүтэлбэрилдэг 322 пропагандистнарай 223-ниинь дээдэ һургуулиин эрдэмтэй, 290 шахууниь табан жэлhээ дээшэ пропагандистын хүндэтэ уялга дүүргэжэ ябана. Суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые һургаха талаар аймагай партийна организаци зарим тэды дүй дүршэлтэй болонхой.

Байгша ондо аймаг дотор 3.111 хүн, тэрэ тоодо 1.621 коммунист политическэ алибаа һуралсалда элсүүлэгдэнхэй, эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлнэ. Жэшээнь, аймагай партийна эдэбхитэдэй һургуулида хүтэлбэрилхы тушаалтай 124 хүн һурана. Пропагандистнарые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ, коммунистнуудай политическэ һуралсалые һайжаруулха асуудалда Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Кировэй нэрэмжэтэ совхозой, «Гусиноозерская» шахтын, Гусиноозерскын автобазын, Зағастайн дунда һургуулиин болон бусад партийна эхин организацинууд ехэ анхаралаа хандуулна. Эндэ эмхидхэгдэhэн политическэ һуралсалай хэшээлнүүд заагдаhан болзор соогоо, ажабайдалтай нягта холбоотойгоор, гүнзэгы удхатайгаар үнгэржэ байдаг юм.

Гэхэтэй хамта энэ хүдэлмэридэ ушардаг дутуу дундануүд тухай хэлэнгүй гаража болохогүй. Сэлэнгын совхозой, «Эрдэм» колхозой, Бага-Холбоолжоной разрезэй партийна эхин организацинууд пропагандистнарые шэлэн томилхо, һургаха хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандаhан байна. Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй марксистско-ленинскэ һуралсал хадаа суртал бодол нэбтэрүүлхэ хүдэлмэриин гол һууринь болоно. Тиимэл hэн туладаа энэ шухала хэрэгтэ партийна эхин организацинууд саг үргэлжын анхарал хандуулха уялгатай бшуу.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин байдал тухай тогтоходоо, элидхэлшэ иимэ тоо, баримтануудые хэлэhэн байна. Политинформаторнуудай 97 процентнь коммунистнууд, комсомолшууд болоно. 77 процентнь дээдэ эрдэмтэй. Энэ ниитын даабарие 238 хүтэлбэрилэгшэ, арадай ажахын мэргэжэлтэ дүүргэнэ. Аймагай партийна организацида 776 хүн агитатораар хүдэлнэ. Тэдэнэй 75 процентнь коммунистнууд болон комсомолшууд.

Аймаг доторнай «Знание» бүлгэмэй 24 эхин эмхи хүдэлжэ байдаг. 486 лектор хүн зоной дунда политическэ хүдэлмэри ябуулна. КПСС-эй райкомой дэргэдэ 32 лекторhээ бүридэhэн бүлэг бии.

«Знание» бүлгэмэй аймагай отделениин правлени өөрынгөө арга боломжые үшөөл дүүрэн хэрэглэжэ шаданагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Һургуули болон училищинуудай багшанарай, ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй олонхинь энэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдаагүй байhаар. Нуур-

Түхэмэй, Ново-Селенгинскын, Харганаагай лекторнүүдэй бүлэгүүд уншагдахаар бэлдэгдэhэн лекцинүүдэйнгээ удхые шэнжэлдэггүй, тематикань даншье haa hанаанда хүрэмөөр бэшэ байдаг юм. Сэлэнгын, Галуута-Нуурай леспромхозуудай, түмэр харгын Галуута-Нуурай узелай коллективүүдэй дунда лекци тон үсөөнөөр уншагдана.

— Улад зонние гэгээрүүлхэ, тэдэнэй болбосоролые дээшэлүүлхэ, коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Гэхэ зуура эдэнэр үшөөл бирагүйгөөр хүдэлнэ, — гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. — Хүйтэржэ эхилхэтэй сасуу Бургаастайн, Повородой клубууд ямаршье хүдэлмэри ябуулхаяа болишоо. Химнын, Сүхын совхозуудай партком болон дирекцинүүд клубаа заhабарилха, хүдэлмэриинь hэргээхэ оролдолго огто гарганагүй. Тэрэшэлэй Зүй-Һүтэйн, Үрмын-Адагай, Дэбээнэй клубууд муу бэлэдхэлтэйгээр үбэлэй хаhые угтаа. Дунда-Бүхэнэй хүдөөгэй клубай дулаасуулгын түхеэрэлгэ эбдэршэнхэй. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд дээрэ хэлэгдэhэн клубуудай ямар байдалтай байhые хэды мэдэрбэшье, hаналаа заашье табинагүй ха юм. Сэлэнгын совхозой Нарhатын отделенидэ, Кировэй нэрэмжэтэ совхозой Доодо-Бүхэнэй отделенидэ үнгэрхэдөө клубшье, улаан буланшье үгы. Жаргалантын болон Харганаагай соёлой байшангуудта уран һайханай кружок хүдэлнэгүй, агитбригада эмхидхэгдээгүй байhаар.

Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь П. С. Маланов нютагайнгаа суртал бодол нэбтэрүүлдэг надрнуудые хүмүүжүүлхэ талаар ямар хүдэлмэри ябуулдаг тухай тогтобо. КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой толилогдоhоной үдаа парткомой тусхай заседани зарлагдажа, пропагандистнар, лекторнүүд болон агитаторнуудай бүридэлые шэнэлhэн, бултыень баталhан байна. Бэлэдхэл һайнтай 14 лектор, 8 пропагандист, 35 агитатор колхознигуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри таhалгаряагүй ябуулна. Малшадай байра бүхэндэ телевизор, радиоприемник табигданхай. Колхозой түб тосхондо, малшадай томо фермэнүүдтэ кино харуулагдана, лекцинүүд уншагдана, малшадта, механизаторнуудта нүүдэл библиотекэ ходо ошожо байдаг.

Хүдэлмэришэдэй дунда ябуулагдадаг политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие һайжаруулха асуудалда анхаралаа ехээр хандуулнабди гэжэ «Гусиноозерская» шахтын парткомой секретарь А. П. Лоншаков мэдүүлбэ. Шахтын хүтэлбэрилэгшэд барандаа «Знание» бүлгэмэй гэшүүд. Тэдэнэр нүүрhэ малтагшадта түсэбэй ёhоор элидхэл хэдэг, лекци уншадаг нарин гуримтай.

— Понедельник бүхэндэ политинформаци үнгэргэгдэнэ. Тэдэниие шахтын участогуудай начальнигууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хэдэг. Коммунистнууд болон партийнабэшэ эдэбхитэдэй политическэ һуралсал парткомой хиналта доро байдаг юм. Предприятиингаа хүтэлбэрилэгшэдэй, бэлэдхэл һайнтай мэргэжэлтэдэй дундаhаа пропагандистнарые шэлэн абадаг байнабди, — гэжэ тэрэ хэлээ.

Юроогэй дунда һургуулида 49 багша хүдэлнэ. Тэдэнэр хүн зоной дунда ябуулдаг ниитэ-политическэ, үзэл сурталай хүдэлмэрие нилээд һайжаруулаа. Багшанар М. Д. Жамбалова, В. З. Таханова, Ц. Д. Цырендоржиев болон бусад эдэбхитэй лекторнүүд.

Пропагандистнарай, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй теоретическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ, даалгагдаhан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандаха, ажалшадые, илангаяа залуушуулые һайнаар хүмүүжүүлхэ асуудалнууд тухай аймагай прокурор М. С. Сандаков, Сэлэн-Дүүмын заhабарилгын механическа заводой партбюрогой секретарь Н. Е. Стрижов, аймагай хэлхээ холбооной узелай начальник А. В. Досков, аймагай больницын партбюрогой секретарь В. Н. Неманов, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Е. Н. Лаврентьев гэгшэд тогтоhон байна.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ

Ажахынуудта тариалан, сабшалангай ургас дээшэлүүлхын тула үбэл-хабарай үедэ хэгдэх агротехническэ хүдэлмэри тухай

Ерэхэ жэлдэ ороохо тарианай, үбhэ ногооной болон бусадшье таримал ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ, газарай үрэжэл һайжаруулхын тула үбэлдөө, хабартаа тариалан, сабшалан дээрэ агротехническэ ехэхэн хүдэлмэриин хэгдэхэ ёhотой байhание хараада абажа, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол баталан абаа.

Энэ талаар республикын хүдөө ажахын министерствын, совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлэй, хүдөө ажахын трестнүүдэй дурадхал хараада абтажа, ерэхэ жэлэй ургаса дээшэлүүлхэдэ туhа нэмэри болгохоор тариалан, сабшалан дээрэ хамта 1.306.500 тонно шэбхэ гаргаха зорилго табигдаба. Тэрэнэй 742.300 тонноньбайгша оной декабриин 1-hээ эхилээд, ерэхэ жэлэй май hара болотор гаргагдаха юм. Мүн энэ үе соо уhалагдадаг газар дээрэ бүхыдөө 13,1 мянган кубометр тошон халяагдаха байна. БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тус тогтоол соо аймаг бүхэндэ ямар болзор, соо хэды шэнээн наг шэбхэ сабшалан,- тариалан дээрэ гаргагдахаб, тэрэнэйнь хэды шэнээн хубинь уhалагдадаг газарта зөөгдэхэб, мүн ямар хэмжээнэй тошон халяагдахаб, хэды шэнээн газарта са-

һан тогтоогдохоб гэжэ хуу хубаарилагданхай.

Тиихэдэ тус тогтоолой ёhоор колхоз, совхоз бүхэндэ тариалан, сабшалан дээрэ үбэл-хабарай үедэ хэгдэхэ агротехническэ хүдэлмэриин тодорхой даабари табижа үгэхэ гэжэ республикын хүдөө ажахын министерство, совхозой үйлэдбэриин нэгэдэл, хүдөө ажахын трестнүүд, аймгүйсэдкомууд, «Сельхозтехника» нэгэдэл уялгалагдаа.

Энэ жэлдэ фондын ёhоор ажахынуудта үгтэхэ минеральна үтэгжүүлгые түргэнөөр зөөжэ абахын тула «Сельхозтехника» нэгэдэлэй автопредприятиин болон ажахынуудайшье автомашинануудые дүүрэн хүсэндэнь хэрэглэхэ шухала гэжэ энэ тогтоол дотор заагдана. Колхоз, совхозуудта минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха, оруулжа зохидоор ябталха амбаар, складуудые заhабарилха, үшөө нэмэжэ бариха хэрэгтэй. Тэрэшэлэн ажахы бүхэн, мүн тэндэхи отделени, бригада, отряд, звено бүхэн тариалан, сабшалан дээрэ, илангаяа овощ, хартаабха тариха газартаа хэды шэнээн наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулхаб гэжэ тодорхой түсэб-даабари табиха ёhотой гэжэ тус тогтоол соо заагдана.

Түрүүшын ээлжээндэ уhалагдадаг тариалан дээрэ, шиигтэй газарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаха зэргэтэй. Жэшээнь, хартаабхын газарта гектарай 8 центнер, овощ тариха полидо — 10, тэжээлэй корнеплодуудта — 5, кукурузын газарта — 4 центнерhээ доошо бэшэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаха зэргэтэй. Уhалагдадаг сабшалан, олон жэлэй ногоо тариhан газарта гектарай 2 центнер, мүн удаан хэрэглэгдэхэ һайжаруулагдаhан бэлшээридэ гэ бүхэнэй 5 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулха норма тогтоогдоно.

Үнгэрэгшэ габшагай хоёр hарын туршада эмхидхэгдэhэн оньhожоруулагдамал отрядууд болон звенонуудые бэхижүүлхэ, саhа обоолхо тусхай түхеэрэлгэнүүдые, саhа тогтоохо хаамжануудые һабарилха хэрэгтэ ехэ ан рал хандуулагдаха байна.

Тариалан, сабшалангай ур гаса дээшэлүүлхэ талаар зар уhалха хүдэлмэрие эр хитэйгээр ябуулхын ту 1975 оной мартын 25 бол тор ажахынуудай лугомели ративна отрядуудай хүд хөөр хэр бэлэн болоhон уhалууриинь техникын, он һон түхеэрэлгэнүүдэйнь з заhабарилагдаhание шал ха шухала гэжэ тус тогто соо хэлэгдэнэ.

Үбэл-хабарай үедэ хэгд агротехническэ хүдэлмэри бүхы даабарие хаhа с соонь бэелүүлхын тула кол хоз, совхоз, оньhожоруу даhан отряд, звенонуу дунда социалис мүрысөө гэнөөр дэлгэрүүлхэ, мүн ажалда хүдэлжэ байhан дэлмэришэд, колхозниг дые һайнаар урмашуу хэмжээнүүдые хараалха жэ аймгүйсэдкомуудые, дөө ажахын министерст совхозуудай нэгэдэлые, дөө ажахын трестнүүдые тогтоол уялгалба.

АРЮУН ЗАМАЙ ЗАЛУУРШАД

(ҺУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭДЭЙ СЛЁДҺОО)

> **«Һурган хүмүүжүүлэгшэд өөрынгөө дураар, зүрхэ сэдьхэлэйнгээ уряагаар залуушуулые ажалда дуратайгаар һургана, мэргэжэлдэ һургана, хүдэлмэришэн ангиин баатар заншалай ёhоор залуушуулые хүмүүжүүлнэ».**
>
> *(ВЛКСМ-эй XVII съезд дээрэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельниковэй хэhэн тоосоото элидхэлhээ).*

Огсом дорюун хүгжэмэй аялга зал соо зэдэлнэ. Буурал сагаан толгойтой, эдир залуу хүнүүдшье сугларанхай. «Районой һурган хүмүүжүүлэгшэдэй түрүүшын слёдто хабаадагшадта амар мэндэ!» гэhэн аржыса бэшээтэй лозунг бултанай анхарал татана. Улаан-Үдын Железнодорожно районой һурган хүмүүжүүлэгшэд түрүүшынгээ слёдто хабаадахаяа эндэ, түмэр замшадай клуб соо ерэhэн байгаа бшуу.

Железнодорожно районой промышленна предприятинуудта һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй юм. Район дотор 1.200 һурган-хүмүүжүүлэгшэ тоологдоно. Тэдэнэр залуу үетэниие үйлэдбэриин мэргэжэлдэ һургана, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлнэ. Һурган хүмүүжүүлэгшэдэй ажал хүдэлмэрие дэмжэхэ талаар партиин, комсомолой райкомууд болон профсоюзай организацинууд ехэ хүдэлмэри хэнэ. Локомотив-вагон заhабарилгын, прибор бүтээлгын, авиационно болон бусад заводуудта (тэрэ тоодо цехүүдтэ) һурган хүмүүжүүлэгшэдэй соведүүд бии болонхой. Иимэ соведүүд һурган хүмүүжүүлгэдэ хабаатай бүхы асуудалнуудые шиидхэдэг юм. «Заводой эрхим һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэхэ мэтэ нэрэ зэргэ баярай оршон байдалда олгогдодог. Һурган хүмүүжүүлэгшэд захиргаанай зүгhөө материальна ба моральна урмашуулгада хүртэдэг. Һурган хүмүүжүүлэгшэдэй ажал хэрэг тухай материалнууд заводской газетэнүүдтэ толилогдодог, тусхай хуудаhан болгогдожо барлагдадаг, ханын газетэдэшье гаргагдадаг байна. Завод, цех доторхи социалис мүрысөөнэй дүнгүүдэй гаргагдахада, һурган хүмүүжүүлэгшын, тэрэшэлэн залуу хүдэлмэришэнэй хэhэн ажал хараада абтадаг байна.

Железнодорожно район дотор эрхим һурган хүмүүжүүлэгшэд олон ааб даа. Социалис Ажалай Герой Б. З. Поздеев, Г. Е. Бердников, Н. С. Кириков, М. Н. Крутикова, И. Я. Бойков, Н. Е. Сенкевич болон бусад олон хүн тэдэнэй тоодо оролсоно. Жэшээлхэдэ, Иван Яковлевич Бойков авиационно заводто наладчигаар хүдэлдэг юм. Зүгөөр тэрэ олон жэлдэ олоhон баян дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулдаг, өөртөөшье, хүмүүжүүлэгшэдтээшье адли эрилтэ табидаг мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэришэн юм. Тэрэ хори гаран залуу хүниие һурган хүмүүжүүлээ. Үйлэдбэридөө эрхим амжалта туйлаhанайнгаа түлөө, һурган хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрхимээр ябуулhанайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор, «Залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэhэн ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй значогоор шагнагдаhан байна. Һурган хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрхимээр ябуулдаг С. С. Витченко, О. П. Выхмянина, П. Н. Печенкин, А. Л. Шаталин гэгшэдэй Социалис Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ байгша оной эхеэр хүртэhэн ушар гүнзэгы удха шанартай, һурган хүмүүжүүлэгшэ бүхэнэй омогорхомоор гэзэшэл! Манай парти болон правительствын һурган хүмүүжүүлэгшэдэй ажал хэрэгые үндэрөөр сэгнэдэгые энэ баримта элеэр гэршэлнэ ха юм.

Һурган хүмүүжүүлэгшэдэй слёт дээрэ элидхэл хэхэдээ, партиин Железнодорожно райкомой секретарь **Л. Л. Болдонов** эдэ бүгэдэ баримтануудые дурдаhан байна. Зүгөөр һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлөөндэ дутагдалнуудшье дайралдана гэжэ элидхэлшэ заагаа. Хэрбээ томо заводуудта һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлөөн муу бэшээр дэлгэрэнхэй байгаа haань, барилгын организацинуудта иимэ хүдэлмэри тон муугаар эмхидхэгдэнхэй юм. Мүнөө дээрээ барилгын 19 организаци бүхэндэ 2—3 һурган хүмүүжүүлэгшэ тоологдоно. Гэхэтэй хамта, зарим һурган хүмүүжүүлэгшэд залуу хүдэлмэришэниие мэргэжэлдээ һургаад лэ, уялгаяа эсэслэхээ hанана.

Залуу хүдэлмэришэниие мэргэжэлдээ һургахаhаа гадна, ниитын болон ажалай журам ямараар сахинаб, сүлөө сагаа ямараар үнгэргэнэб, гэмтэ ябадал гаргана гү гэхэ мэтэ асуудалаар һурган хүмүүжүүлэгшэд һонирхохо ёhотой. Энэ зорилго һайнаар бэелүүлэгдэнэгүй гээд КПСС-эй горкомой секретарь **Л. Н. Кашкин** слёт дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ..

— Залуу хүдэлмэришэдэй талаhаа хулиган ябадал гаргаха ушар олон байhаар, — гэжэ үгэ хэлэгшэ заагаа.

ЛВРЗ-гэй парткомой секретариин орлогшо **В. В. Саржан** слёт дээрэ үгэ хэлэхэдээ, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй ажал хүдэлмэрие хододоо гол анхаралдаа байлгадаг тухайгаа тэмдэглэбэ.

Тус заводто, цехүүдтэнь һурган хүмүүжүүлэгшэдэй слёдүүд үнгэргэгдөө. Тэрээнhээ гадуур залуу хүдэлмэришэндэ мэргэжэлтэй болоhон тухай үнэмшэлгэ барюулха, тэдэниие Совет Армида үдэшэлгэ гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулганууд баярай оршон байдалда үнгэргэгдэдэг юм. Һурган хүмүүжүүлэгшэдэй ажал хүдэлмэриин дүнгүүдые олондо соносхохо талаар ехэ юумэн хэгдэдэг.

Авиазаводой директор, Социалис Ажалай Герой **С. И. Исаев** заводойнгоо һурган хүмүүжүүлэгшэд тухай магтаалай үгэнүүдые хэлэхэ зуураа, энэ хүдэлмэрие улам саашадань хүгжөөхын тула зарим тэды тодорхой дурадхалнуудые оруулаа.

Гурбадахи автотранспортна предприятиин жолоошон **И. М. Кривошеев**, Улаан-Үдын вагонно депогой машинист-инструктор **Ч. Б. Цыренов**, ВЛКСМ-эй Железнодорожно райкомой секретарь **В. В. Байков**, прибор бүтээлгын заводой залуу хүдэлмэришэн **Анна Поддубная** болон бусад үгэ хэлэжэ, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлмэри тухай хөөрэhэн байна.

Һурган хүмүүжүүлэгшэдэй слёдто хабаадагшад районой бүхы хүдэлмэришэдтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ, алба хаагшадта зорюулагдаhан хандалга баталан абаа.

С. ОЧИРОВ.

БАМ

6-дахи УЧАСТОГТА

Владимир Усенкые Москвагай Метростройн коллектив һайн мэдэдэг hэн. Тэрэ энэ барилгын гол узел барилсажа дүүргээд, нүхэдтэеэ хамта Байгал-Амарай магистраль барилсахаяа ерэhэн байна. Залуушье haa, дүй дүршэлтэй метро барилгашадые Нижне-Ангарскда һайн мэдэдэг, танидаг болоо.

Мүнөө Владимир Усенко 11-дэхи тоннельнэ отрядай 6-дахи участогые хүтэлбэрилнэ. Тус участогай хүдэлмэришэд 6,7 километр утатай Байгалай тоннель малтан бариха бэлэдхэлэй хүдэлмэри дүүргээд, тоннель барилгада хабаадалсаха юм. Манай республикын газар дайдаар гараха БАМ-ай участогта хоёр тоннель бариг даха гэжэ мэдээжэ.

6-дахи участок Байгалай тоннелиин баригдаха Даваан уулын хормойдо һууринжанхай. Бидэнэр эндэ вертолёдоор ерээбди. Участогай начальник Владимир Усенкотой тэрэ дарыдаа танилсаабди. Вертолёдоор асарагдаhан эд бараа, эдеэ хоол буулгаhанай һүүлээр вездеход машинаар тоннель барилгашадай үбэлжөөндэ хүрэжэ ерэбэбди. Даваник горхоной эрьедэ шэнэ һуурин бии болоод байна.

— Манай участок тоннелиин Зүүн ба Хойто порталые нэгэдүүлхэ харгы бариха зурууд гаргажа байна. Хэрэгтэй талмай бэлдэжэ, бэлэдхэлэй ондоошье хүдэлмэри хэжэ байнабди, — гэжэ нүхэр Усенко хөөрэнэ. Газар шэнжэлэгшэдэй байрлаhан гэрнүүдые заhабарилаабди, шэнэ гэрхэнүүдые барябди. Бүхы хүдэлмэришэднай дулаан байранууд соо үбэлжэхэ, эндэхи шэмэрүүн хүйтэн үбэлhөө айлтагүй, — гэжэ Усенко энеэбхилнэ.

Энэ һууринда столово, баани, пекарни, электростанци, гараж, овощехранилищи бии. Үшөөшье хэдэн барилга хэгдэхэ.

Тоннельнэ отрядай 6-дахи участогай коллектив урдахи зорилгоёо һайн мэдэрнэ. Орёо бэрхэшээлтэй ажалhаа гэдэргээ сухарихагүй, элдэб бэрхэшээлнүүдые дабан гараха зорилготой. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ хүсэл эрмэлзэл, шадабари тэдэндэ бии. Участогай олонхи барилгашад эндэ ерэхынээ урда асари ехэ хэдэн барилгануудта хабаадалсаhан намтартай.

Бригадир Владимир Жилкин Абакан — Тайшет, Чиркейскэ ГЭС, Краснодар — Туапсе гэhэн магистралиин Лысогорско тоннель барилсаhан хүн. Механик М. С. Беликов, горно инженер Н. И. Парахитько Абакан — Тайшет харгын хүшэр ажалтай тоннель барилгада хабаадалсаhан байна.

— Эбтэй эетэй коллектив байгуулагдажа байна. Орёо ехэ ажал дүүргэхэ даабаритайбди. Нэгэл зорилготой хадаа тэрэнээ һайнаар дүүргэхэ байhандаа найданабди, — гэжэ участогай начальник хөөрэнэ.

Участогай коллектив барилгын объектнүүдые бодхоохо проект һаяхан абаад, тэрэниие шудалжа эхилээ. Мүн хэрэгтэй техникэ эндэ асарагдажа байhаар. Тоннелиин малтагдаха эхиндэ хэрэгтэй талмай бэлдэгдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: участогай начальник В. С. Усенко. Бригадир В. Жалыгин, хүдэлмэришэн М. Иванов гэгшэд модо хюрөөдэн унагаана. Модо хюрөөдэгшэ А. Соловьев.

А. ИСТОМИНОЙ
фотонууд.

АЛАС-ДУРНЫН ХИЗААРТА

Совет Алас-Дурнын газар дээрэ шэнэ хото, тосхонууд ү ган бодоно. Хото городуудые бодхоогшод, шулуун нүүрһ туулга, нефть, алта болон бусад ашагта малтамалнууд уурхайнуудые уудалагшад хүнэй ябаагүй гүн гүнзэгы ой тай га сооhи, гол мүрэнүүдэй эрье шадарай баллигуудые аша лана. Байгал-Амарай түмэр зам — мүнөөнэй агууехэ барил дээрэhээ түрүүшын амжалтанууд тухай мэдээнүүд оро эхилэнхэй. Урдань байhан хото, һуурин тосхонууд һэл бэгдэн үргэдхэгдэнэ, гоё һайхан, болбосон түхэлтэй болго доно. Һүүлэй жэлнүүдэй турша соо манай ороной нютагуу та урган бодоhон 700 шэнэ пунктын ехэнхи хубинь Алас-Дурна зүгтэ оршоно.

Хүдөөгэй барилгын хүдэлмэри илангаяа дээшэлээ гэхэ гү, али үнгэрhэн табан жэлэйхиэээ нэгэ хахадаар ехэ бол һон байна. Хоёр зуун таби мянган дүрбэлжэн метр талм тай байрын гэрнүүд эндэ жэл бүри ашаглалгада үгтэн Тиихэдээ проектировщигууд гэр байра барилгын тааруу зо хид түсэбүүдые зохёоно, мүнөө үеын хото, городуудта байдаг бүхы юумэ — худалдаа наймаанай, хүүгэдэй, медици нын, соёл-культурын болон спортын эмхи зургаануу байшангуудые түсэбтөө хараална.

Энэ үргэн баян хизаарай экономикые хүгжөөхэ тух парти, правительствын шиидхэбэреэр, Алас-Дурна зүгт хэгдэжэ байhан барилгын гол зорилгонууд, эршэ шанар т дорхойлогдоно.

Алас-Дурнын хизаарай барилга тухай ТАСС-ай корресп дентнүүдэй мэдээсэлнүүд доро толилогдобо.

БАМ-ай ЗҮҮН ҮҮДЭН

Комсомольск шадар Амар мүрэн дээрэ баригдажа байhан хүүргын барилга хахадланхай. Хүүргэ баридаг 26-дахи отрядай коллектив жэлэйнгээ угтамжын түсэбые болзорhоонь урид дүүргээ. Хахад километр утатай энэ хүүргын арбан гурбан бахана бэхилэгдэжэ, дээрэнь түмэр түхеэрэлгэнүүдые тодхон табихаар бэлэн болонхой.

Амар мүрэн дээрэ баригдажа байhан энэ хоёрдохи хүүргэ — хоморой шухаг барилга мүн. Алас-Дурнын энэ агууехэ мүрэнэй эгээл нарин газарые проектировщигууд оложо, энэ хүүргэ бариха гэжэ шиидээ. Теэд эндэхи уhанай ба географическа эрхэ байдал тон орёо. Амар мүрэнэй уhан арба метр хүрэтэр ехэ болодог, жэлдэ хоёр дахин ехэ мүльhэн ябадаг.

Дэлхэй дээрэ эгээл түрүүлэн эндэ һонин туршалга хэгдээ. Амар мүрэн дээрэ баригдаха хүүргын бахануудые гурбан метр диаметртэй табсан дээрэ бүхэлэн һуулгаа. Мүрэнэй шулуун өөр фуу эдэ табсангуудые үрэмдэхын тула тусхай машинын хэрэгтэй болохоор. конструкторнууд үрэмдэлгын иимэ агрегат зохёоhон байна. Бахана бүхэндэ юhэ-арбан хоёр иимэ табсан хэрэгтэй болохо. Тэдэ табсангууд дээрэнь түмэр-бетоноор бэхилэлтэ хэдэг байна. 16 дабхар гэр шэнги үндэр бахана энэ хүсэтэ һуури дээрэ табигдана.

Комсомольск шадар баригдажа байhан хүүргэ — Байгал-Амарай түмэр замай зүүн үүдэн мүн. Ерэхэ жэлэй тэн багаар энэ хүүргэ дээгүүр поезднууд ябажа эхилхэ.

М. ХАНУХ,
ТАСС-ай корр.
Комсомольск-на-Амуре.

ЗАГАҺАШАДАЙ ТОСХОН ХОТЫН ТҮХЭЛТЭЙ БОЛОНО

ХАБАРОВСК. «Ленинец» гэжэ загаhашадай колхозой Инокентьевкэ тосхон генеральна түсэбэй ёhоор шэнэдхэн заhабарилагдана. Амар мүрэнэй үндэр эрье дээрэ коммунальна зохид албантай хоёр дабхар хирпиисэ гэрнүүдтэй үйлсэнүүд, клуб, спортын бүлэг барилга, ажаhуудалай комбинат, хилээмэ баридаг албан бодонхой. Тосхон үдхэн ногоон ой модон соо оршоно.

«Дальколхозрыбпроект» институт Хабаровска хизаарай загаhашадай гурбадахи колхоз бүхэндэ генеральна түсэб зохёогоо. Ойрын 10—12 жэлэй турша соо эдэ түсэбүүд бэелүүлэгдэхээр хараалагдана.

Загаhашадай колхозуудай экономико хурдан түр урган hалбарна. Тиимэhээ хонуудай барилга ба тэд болбосон түхэлтэй болгохо рэгтэ нилээд ехэ мүнгэ h хо арга олдоно.

А. ШТЫЛЕВ,
ТАСС-ай корр.

ЗАВОДТО — ТООЛО ТОДОРХОИЛГЫН ТҮБ

Советская Гавань хото судна заhабарилгын за тоолон тодорхойлгын т барилга эхилөө. Уужам h байшан соо операционно операторнуудай таhалга болон бусад албан бии. «Минск-32» түхэлэй элек но-тоолон тодорхойлгын шина тодхогдохо юм.

Алас-Дурнын судна заh рилгын ехэ предприятин нэгэн болохо тус заводто лэй жэлнүүдэй турша соо хубилалтанууд болоо. шэнэ цехүүд хүдэлнэ, ондоо түхэлэй суднанууд тэрэ тоодо танкер, далай гуур модо зөөхэ судна пассажирска лайнерну завод заhабарилха аргатай лоо.

В. РАЗИ
ТАСС-ай кор
Советская Гавань.

ҮҮРЭЙ ТОЛОНОЙ ХОТ

«Примориин хизаар танай Владивостогые би тэ һайхашаажа, зүрхөө нааб гэжэ би онсо тэмд hанаатайб. Энэ хадаа гоё хан, мүнөө үе сагай хот США-гай президент Дж. хотын үйлсэ гудамжану ябаhанайнгаа һүүлээр « ное знамя» (Владивосток) зетэдэ иигэжэ мэдүүлhэн на.

Владивосток — Со Союзай Номгон далайн эр хи промышленна, трас научна болон соёл куль ехэ түб. Тиигэбэшье үрг крануудаар энэ хото үргэдхэгдэжэ байна. Энэ тэ табан жэлдэ хэдэн мянган гэр бүлэ шэнэ абаа.

Шэнэ предприятину байшангууд урган бодо лайн, загаhанай болон портнуудай причалнууд саашаа үргэдхэгдэнэ. театр, ажаhуудалай гай барилга дүүрэхэ боло Хотын курортын зоны сон түхэлтэй болгохо үргэлжэлhөөр.

Түсэбтэ табан жэлэй хойлхы жэлдэ хизаарай ажахын хүгжэлтэдэ миллиард түхэриг һомолоо жэ Примориин хизаарай сэдхэхэ комитет

Н. МОИСЕЕ
ТАСС-ай кор
Владивосток.

ҺУРГУУЛИИН АЖАЛДА — ПАРТИЙНА АНХАРАЛ

Һургуулинуудые партий... талаар хүтэлбэрилгэ һүү... жэлнүүдтэ мэдэхээр ...йжараа. Багшанарай мэр...жэл шадабари нарижуул... хүдэлмэридөө түрүү ...й дүршэл хэрэглэхэ, һур...улинуудай материально...хническэ бааза бэхижүүл... эрхим һайн бэлэдхэлтэй ...шанараар хангаха — ...э бүгэдэн КПСС-эй райко...й, мүн аймагай ажалшадай ...путадуудай Соведэй ...сэдхэхэ комитедэй гол ...харалда байһаар. Тиигэн...егүй яахаб даа. Үхибүү...е дүрбэн тэгшэээр, комму...с үзэл бодолтойгоор хү...үжүүлхэ гээшэ хүн бүхэ...й нангин хэрэг шуу.

Үхибүүдые ажал хэхэ да...тай болгохо, мүн мэргэ...лээ шэлэн олохо асууда...ар 1973 ондо КПСС-эй ...йкомдо партийна ба ажа...н эдэбхитэдэй суглаан бо...һон юм. Тиихэдэ үхибүү...е коммунис үзэл бодол...гоор хүмүүжүүлхэ асуу...аар энэ жэлдэ научно...ктическа конференци бо... бэлэй. Педагогикын ...ргэжэлэй университет ма... аймагта гурбадахи жэ... хүдэлнэ.

Һургуулиин хүдэлмэри ...жаруулха, багшанарай ...ргэжэл нарижуулха, дүй ...шэлөө халан абалсаха ...ргэтэ эдэ мэтын хэмжээ...д аргагүй туһатай. За...айн аймагта юрэнхы эр...эй 49 һургуули хүдэлнэ. ...дэнь арбан мянган үхи...н һуралсана.

...Тухеэрэлгэ багатай һур...линууд удаа дараалан ...хэгдэжэ, орондонь шэ... һургуулинууд баригдана, ...н мүнөө хүдэлжэ байһан ...им һургуулинууд томод...доно. Сэхыень хэлэхэдэ, ...асуудалда тон ехэ анха... хандуулагдана. Һүүлэй ...бэн жэлэй туршада ай... дотор табан һургуули ...игдаа. Тиигэжэ Зага... Эльхи, Доодо-Тайлса, ...шан-Онохой, Онохой гэ... тосхонуудай 3.420 үхи...н шэнэ һургуулинуудта ...ана. Аймагай һургуули...дай үхибүүдэй 80 про...т мүнөө нэгэ халаанда ...адаг болоо. Ерэхэ жэлдэ ...нэ-Бэрээнэй дунда, мүн ...оной найман жэлэй һур...линууд ашаглалгада үг... Тиигээд ерэхэлээрээ, ...ы һурагшадаймнай хаха...ь ерэхэ жэлэй эсэс багта ...эд һайн түхеэрэлгэтэй ...уулинуудта ошохо боло... Интернат, мастерской ...н һуралсалай таһалга...тай болохо, тэдэнние эм...ахэ талаар ехэ хүдэлмэ...хэгдэнэ. Хүдөөгэй һур...линуудай материально...хническэ үндэһэн һайжа...агдажа, багшанарай хү...эридэ ехэ түлхисэ боло...үгөө. Ушар юуб гэхэдэ, ...отай саг гаража, үхи...ые хүмүүжүүлхэ, һур... хэрэгтэ анхаралаа ...р хандуулжа, хэшээл ...эйнгээ шанарые эрид ...аруулха аргатай болоо. ... бүгэдэ нниитын дунда ...эй һуралсалда ороходо ...тэ ашагтайгаар нүлөөл... Нэгэ класста хоёр жэл ...ха, ушар һүүлэй жэл...тэ мэдэхээр үсөөрөө. ...ээнь, Сосновоборско, ...лозаводской найман жэ... мүн эхин классуудай ...юһэн һургуулинуудта ...үүд һайнаар һурана. ...—1974 оной һуралса...дүн согсолходо, аймаг... һургуулиин 251 багша ...н һайн амжалта туйла... тэдэнэй һураһан үхи... нэгэ класстаа хоёрдохи ...э үлөөгүй. Олонхи баг...рай ажал, зарим түрүү ...ективүүдэй дүй дүршэл ...аруулнаб гэхэдэ, манай ...гай һургуулинууд бүгэ...нитын найман жэлэй һу...лай хуули оролдосотой...

...гоор бэелүүлнэ. Найман жэлэй саана нэгэдэхи класста ороһон үхибүүдэй 98 процентнь энэ жэлдэ найман класс дүүргэһэн байна. 1971 онойхитой сасуулхада, аяар 15 процентээр олошорһон болоно. 1973—1974 оной һуралсалай жэлдэ найман класс дүүргэһэн үхибүүдэй 91,5 процентнь мүнөө дунда ба тусхай дунда һургуулинуудта һуража байнхай.

Үхибүүнэй эрдэм мэдэсэ, хүн зоной дунда бэеэ абажа ябахань нэн түрүүн багшаһаа дулдыдаха байна. Багшын хэхэ ажал тон ехэ, харюусалгатайшье. Энэ мэтые партиин райком, аймагай Соведэй гүйсэдком хараадаа абажа, багшанарые саг үргэлжэ хүмүүжүүлхэ, үзэл сурталайнь, теоретическэ һуралсал дээшэлүүлхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Арадай гэгээрэлдэ хабаатай тон шухала асуудалнууд партиин райкомой бюро, аймагай партийна эдэбхитэдэй болон һургуулиин партийна суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Гэхэтэй хамта КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые, арадай гэгээрэлэй болон үзэл сурталай талаар парти, правительствын баталан абаһан тогтоолнуудые багшанар шудална, теоретическэ семинарнуудта һуралсана.

«Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой багшанар танилсаһан, зүбшэн хэлсэһэн байна. Һаяшаг болоһон аймагай багшанарай суглаан дээрэ һонирхолтой хөөрэлдөөн гаража, һурагшадые болон хүдэлмэришэн залуушуулые үзэл сурталай, политическэ талаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри эрид һайжаруулха асуудалда гол анхарал хандуулагдаа. Түрүү һургуулинуудай, багшанарай хүдэлмэрие, баян дүй дүршэлые хаража үзэһэн, танилсаһан байна. Гэхэтэй хамта һуралсалай-хүмүүжүүлгын талаар зарим һургуулинуудта дутагдалай бии байһаа элирүүлэгдээ. Һурагшадта гансашье эрдэм ухаа зааха бэшэ, харин ерээдүй залуу мэргэжэлтэ ямар байха ёһотойб гэхэ гү, али үзэл бодолой, социальна болон политическэ удхатай ёһо гуримуудые дадхаан ойлгуулха шухала.

Жэшээнь, темээ тайлбарилан ойлгуулхын тула партийна онол арга хэрэглэхэ ёһотойбди гэжэ Онохойн дунда һургуулида ород хэлэ ба литература заадаг багша А. В. Рассадина хэлээ һэн. Уран зохёолшодой уран хурса үгүүлэлнүүдые шадамараар хэрэглэхые хэрэглээшье һаа, шухалань гэхэдэ, зохёолой гол түлэб удхые тайлбарилжа шадаха хэрэгтэй. Тиихэдэ һурагшад ухаан сэдьхэлдээ дүтөөр хадууржа абаха, ямар зорилготой байһыень ойлгохо бшуу. Эгээл тиихэдэ уран зохёолой партийна хараа шэглэл элирхэ бшуу.

Загарайн дунда һургуулиин багша Т. И. Мурзинагай урогууд һонирхолтой байдаг. «Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулга» гэжэ темээр 10-дахи класста хэшээл хэһэн юм. Үни хада мэдээжэ болоһон юумэнүүдые тэрэ дурдаагүй, харин энэ шухала асуудалда онсо өөрынхеэр хандажа, һонирхолтой жэшээнүүдые хэрэглэн байжа хөөрэһэн байха юм. Тиихэдэ һурагшадайншье харюу удхатай байгаа.

Һургуулиин үхибүүд үйлэдбэритэй дүтөөр танилсана. Үйлэдбэри гээшэ юун бэ? Ямар удхатайб? Иимэ ушарһаа Хандагатайн леспромхоздо, Шэнэ-Бэрээнэй авто-заһабарилгын заводто, «Гигант» колхоздо экскурсида ошожо, хараагүй юумэеэ хаража, мэдээгүй юумэеэ мэдэжэ ерэнэ. Гадна Улаан-Үдын промышленна предприятинуудта ерэнэ, музейнүүдтэ орожо харана. Миин гайхаха, омогорхохо бэшэ, харин коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури иигэжэ шэрээгдэнэ гэжэ ойлгохо болоно бшуу.

Түүхын ба ниитын эрдэм заадаг багшанар марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые, КПСС-эй шухала документнүүдые ахамад классай һурагшадта тайлбарилан ойлгуулна, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Һургуулиин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн музей болон ленинскэ булангууд энэ талаар тон ехэ туһатай. Арадай резолюционно ажалай, дайшалхы алдар габьяа залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ үүргэтэй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүүрэһээр 30 жэлэй ойдо зорюулагдажа, энэ жэлдэ манай аймагай һургуулинуудта «Хэзээдэ бэлэнби!» гэжэ пионерэй бүхэсоюзна марш боложо байна. Илалтын үдэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр тэмдэглэхын тулада һургуулинуудай партийна организацинууд, коллективүүд бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна.

Суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ талаар КПСС-эй райком, һургуулинуудай партийна организацинууд ехэ хүдэлмэри хэнэ. Энэ талаар маанадта зарим тэды дүй дүршэл бии. Аймагай «Знание» бүлгэмдэ 376 багша оролсоно, тиихэдэ партийна ба комсомольско политһуралсалда 63 багша пропагандистаар хүдэлнэ. Олонхи багшанар пропагандистын ажалые хоёрдохи мэргэжэлни гэжэ тоолодог юм. Энэ хэрэгтэ залуу багшанар олоор хабаадуулагдана.

Шэнэ-Бэрээнэй, Онохойн, Загарайн дунда һургуулинуудай партийна организацинуудта үзэл сурталай хүдэлмэри һайнаар табигданхай. Багшанар энэ шухала хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандана. Жэшээнь, Онохойн дунда һургуулиин директор Н. В. Ключерев пропагандистаар хорин табан жэл хүдэлнэ. Хэшээлээ үнгэргөөгүй гэжэ нэгэтэшье байгаагүй. Хэшээл бүхэниинь удха түгэлдэр, мүнөө сагай эрилтэдэ харюусамаар.

Манай аймагай олонхи багшанар үхибүүдые коммунис үзэл бодолтойгоор, дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эрдэм мэдэсээ хандуулхаһаа гадна, ниитэ политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээнь, Новоильинскын дунда һургуулиин директор В. И. Сафронов, Үнэгэтэйн дунда һургуулиин багша Г. С. Безродина, Шэнэ-Бэрээнэй дунда һургуулиин багша К. Т. Смолина, Онохойн хүдэлмэришэн залуушуулай һургуулиин багша В. И. Гуляев болон бусад сүлөөтэй сагаа ниитын ажалда зорюулна.

Хэнэйшье мэдэһээр, һургуулиин багша залуу үетэниие хүмүүжүүлнэ гээшэ. Тиимэһээ ерээдүйн мэргэжэлтэ багшанарһаа дулдыдана ха юм. Багшын ажалда имагтал партийна анхарал хандуулха ёһотойбди.

Ю. САХАРОВСКИЙ,
КПСС-эй Загарайн райкомой секретарь.

СОЁЛШОД — ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

АГИТПОЕЗД МАЛШАДТА ОШОНО

Хүдөө нютагай ажалшадые, малшад, хонишодые соёл культурын, ажаһуудалай, худалдаа наймаанай талаар хангаха хэрэгтэ жэлһээ жэлдэ ехэ анхарал хандуулагдана. Үнэхөөрөөшье, Эхэ орондоо хүдөө ажахын элбэг дэлбэг продукци: мяха, һү, нооһо ехээр үгэхын түлөө тэмсэжэ байһан хүнүүдтэ айхабтар ехэ анхарал хандуулха зэргэтэйбди. Холын отара, гүүртэнүүдтэ ажаһуугшад ажахын түб бууса ерэжэ, кино, концерт хараха сүлөөгүй байна. Тиигээдшье хэрэгтэй эд бараагаа абахын, ажаһуудалай комбинадта ямар нэгэн захил хэхын тула ехэхэн сагаа гээхэ баатай болоно. Тиимэһээ Хориин аймагай соёлшод, ажаһуудалай комбинадай хүдэлмэрилэгшэд, врачнар энээниие хараадаа абажа, малшадые һайнаар хангаха тухай түсэб, график табяад, яһала урагшатайгаар хүдэлжэ байнхай. Тиигэжэ агитпоезд эмхидхэгдэжэ, хүдөө гаража, малшадта ошоно.

Энэ агитпоезд ноябрь һарын хуушаар Анаагай совхозой малшадта хоёр дахин ошожо ерэбэ. Түрүүшынхеэ ошоходоо, Булам хүрөө, хоёрдохидоо — Шугын-Үбэртэ айлшалаа.

Анаагай совхозой нэгэдэхи отделени болохо Булам тосхоной клуб соо малшад олоороо суглараба.

Баяанай ирагуу аялга сценэ дээрэ зэдэлжэ, дуушад ээлжээгээр гаража, СССР-эй арадуудай дуунуудые уран гоёор гүйсэдхэнэ.

Хориин аймагай Соёлой ордонгой дэргэдэхи агитационно-уран һайханай бригадын гэшүүд Надежда Дагбаева, Ольга Недорезова, Зинаида Дондокова, Татьяна Жигжитова, Светлана Елистратова гэгшэд дуунуудые уран гоёор гүйсэдхөө. «Согто Хангил», «Хориин аймаг», «Инагай захяа», «Дэлхэй минии альган дээрэ» болон бусад дуунуудай ханхинан зэдэлхэдэ, нэрьемэ альга ташалган шааяна. «Үшөө, үшөө» гэһэн абяан гарана.

Концертын һүүлээр бүришье һонин юумэн эхилбэ. Аймагай «Түргэн туһаламжын» фельдшер Валентина Мангирова малшадай бэе үзэнэ. Элдэб үбшэ хабшанһаа һэргылхэ тухай хөөрэлдөөн үнгэргэнэ. Тиихэдэ аймагай ажаһуудалай комбинадай цехые даагша Аграфена Козулина малшадһаа захилнуудые абана. Парикмахер Надежда Разуваевагай хэхэ юумэн ехэ даа: хүнүүдэй үһэ заһажа сүлөөгүй.

Киномеханик Доджо-Палам Дымбрылов хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, хонишодто, һаалишадта зорюулагдаһан «Хонин ажал — промышленна үндэһэн дээрэ», «Һаалиин фермэдэ» гэһэн кинофильмнүүдые харуулба.

...Автолавкын хажууда хүн зон олоороо сугларба. Элдэб бараа хараһаншье, худалдажа абаһаншье хүнүүд олон.

— Сэмбэ сабхинууд бии гү?

— Арһан бээлэйнүүдые асараа гүт?

— Ногоон сай наашань һарбайгыт.

Иимэ асуудалнууд дээрэ дээрэһээнь бууна. Автолавкын наймаалагша Сандак-Доржо Санжиев ехэл сүлөөгүй наймаа хэнэ.

Энээнэй һүүлээр агитпоезд Шугын-Үбэрэй хонишодто ошобо. Тэндэхи хонишод агитбригадын гэшүүдэй уран гоё концерт хаража һонирхобо, эмшэлэгшэдэ бэеэ үзүүлбэ, шэнэ эд бараа худалдажа абаба, үһэ зүһөө заһуулба, кинофильмнүүдые хараба.

Энээнэй удаа, хэдэ хоноһоной һүүлээр аймагай агитпоезд Анаагай совхозой хоёрдохи отделенидэ ошоо һэн.

Хориин аймагай соёлшодой, ажаһуудалай комбинадай, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй, врачуудай, киносетиин түлөөлэгшэдэй энэ һайн һайхан үүсхэл үргэнөөр дэмжэгдэнэ, тэдэнние холын отара, гүүртэнүүдэй хонишод, малшад баяртайгаар угтана.

Энээнэй урда тээ энэ агитпоезд Хүрбын, Үдын, «Георгиевский» совхозуудай малшадта ошоһон юм. Хаанашье ябахадаа, хүдөө нютагай ажалшадые, малшадые соёл культурын, ажаһуудалай, худалдаа наймаанай, эмнэлгын талаар һайнаар хангахые тэдэнэр үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ оролдоно.

Һаяар энэ агитпоезд Дээдэ-Тайлсын, Хориин совхозуудай малшадта ошохонь.

Д. ДОРЖИЕВ.
Хориин аймаг.

ХОНГЁО ДУУНУУД ЗЭДЭЛНЭ

Ехэ-Куналейн соёлой байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэн байгуулагдаһан агитбригадын ажал хэрэг тухай һураг суу Улаан-Үдын аймаг соогуур үргэнөөр таранхай юм. Тус агитбригада үсөөхэн хүнһөө бүридэдэг. Гэбэшье агитбригадын гэшүүд четверг бүридэ колхозой холын гүүртэ ба отарануудай коллективүүдтэ айлшалдаг. Һаяхан тэдэнэр һаалиин нэгэдэхи фермэдэ ошожо, концерт харуулба. Хүдөөгэй библиотекые даагша Валентина Мальцева, соёлой байшангай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Галина Фадеева, баянист Михаил Сластин, үхибүүдэй библиотекые даагша Мария Муркина болон бусад агитбригадын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Галича Фадеева Валентина Мальцева хоёр ород арадай дуунуудые гоё һайханаар хангюурдадаг, зүгөөр Мария Кузминична Муркина ород ба совет поэдүүдэй шүлэгүүдые ханхинаса уншадаг гээд хүн зоной дунда магтуулна.

Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ холын отара ба гүүртэнүүдэй малшад соёлшодой зүгһөө иигэжэ хангагдана.

Манай корр.

АГУУЕХЭ ИЛАЛТЫН 30 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

Ярославска Ленинэй орденто мотоорой заводто үнгэргэгдэһэн спортивна буудалгаар мүрысөөнүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан байна. Эдэ мүрысөөнүүдтэ Горький, Кострома, Рыбинск хотонуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

ДОСААФ-ай мотоорой заводой дэргэдэхи комитедэй «Мотор» гэжэ спортивно-техническэ клубай буудагшад заводой шанда хүртэбэ. Рыбинскын команда хоёрдохи һуурида гараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой директорэй орлогшо, отставкада байһан авиациин генерал-майор Я. М. Немировский мүрысөөндэ эрхимлэгшэ Ольга Куракинае амаршалжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

АВСТРИ. Элдэб оронуудай хэдэн мянган хүн жэл бүри Маутхаузенда ерэжэ, гитлеровскэ концентрационно лагерьта тамалагдагшадай дурасхаалые тэмдэглэдэг, эб найрамдал хамгаалха, фашис зэрлиг аашануудай дахинаа дабтагдахагүйн түлөө тэмсэхэбди гэжэ тангаригладаг байна.

Европын гүрэнүүдэй болон бусад газар түбиин 130 мянган эрхэтэд туража үхэһэн, алуулһан, газаар хордуулһан, крематориин пеэшэнүүд соо галдуулһан байна. Тэдэнэй тоодо Советскэ Союзай 32 мянган хүн алуулһан.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зэрлигээр зобоолгоһон Советскэ Союзай Герой генерал-лейтенант Д. М. Карбышевта табигдаһан хүшөөгэй дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

«БИ — ШАРЛУУХАЙБ»

Шинии нюдөөр,
Шарлуухай,
Шэртэнэм энэ дэлхэй.
Шинии зүрхөөр,
Шарлуухай,
Шагнанам энэ дэлхэй

гээд Буряадай ахамад поэдүүдэй нэгэн Цырен-Дулма Дондокова үхибүүдтэ зорюулһан номоо эхилнэ. Энэ ном Буряадай номой хэблэлээр байгша ондо гараа.

Уран зураашад И. И. Бичевинэй, Н. Е. Гурьяновай шэмэглэн гоёоһон энэ зохёол хүнэй нюдэ татамаар, зохид бүтээл болоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Удхадань таараһан зурагууд хуудаһануудай дээрэнь олон. Тиимэһээ һургуулида ороогүй үхибүүдтэ зорюулагдаһаниинь гайхалгүй aaб даа.

Цырен-Дулма Дондокова бишыхан Шарлуухайн зүгһөө шүлэглэн, ажабайдалыень харуулна. Тиихэдээ тэрэнэй гүлмэрхэн ухаан соогоо буйлуулһан һанал бодолнуудые уран хурсаар, зүбөөр харуулжа шадаа.

Шарлуухай гэрэй амитадта ехэ дуратай басаган. Минсгэй, Халюун гэжэ нохой, бишыхан, хөөрхэн хурьган тэрэнэй тон һайн нүхэдынь болонхой байха юм.

Манние уйлуулдаг мылэ
Маадайем баһа уйлуулаа.
Би хурьгаяа ойлгооб даа,
Бэшэ мылэдэхэеэ болёоб
даа.

Эдэ мүрнүүд соо Шарлуухайн хани нүхэрөө үбэдхөөгөөд, иимэ юумэ хэжэ болохогүй гэжэ ойлгоһониинь автор харуулна. Тиимэһээ амитад мандал адли гомдодог, үбшэлдэг ха гэжэ эдир уншагшад ойлгожо, өөһэдөөшье минсгэйгээ гү, али нохойгоо сохихо, доромжолхёо болихо байһаниинь дамжаггүй.

Саашадаа поэтесса Шарлуухай басаганай ямар юумээр һонирходог байһан тухай бэшэнэ. Тиихэдээ тэрэнэй эжы, аба, эгэшэ, ахадаа ямараар хандадаг байһаниинь ехэ зохидоор харуулжа шадаһан байна.

«Ашата багша Ленин», —
гээд,
Абгамни сээжэлдээ.
Ахамни алтаар бэшээ,
Альбом Ленинэй бэлдэ...

Эндэ бишыхан Шарлуухайн агуу багша Ленинэй нэрэтэй түрүүшынхиеэ танилсаһан тухайнь уншанабди. Тиигээд «Ленинэй улаахан ном ажаллаад һайнаар абаһан» аба тухайгаа бодоходоо, Шарлуухай «хамаг Ленинэй номуудые» бултанай тэрээнһээ нюугаашье һаань, «Ленинтэй ном хахалхагүйб гэжэ мэдэнэлби даа» гээд, гүлмэрхэн ухаандаа бодоно. Агуу вождиин һайхан образ үхибүүнэй толгойдо бүхөөр хадуугдан, ямаршьеб ондоо, тусхай мэтээр тэрээндэ үзэгдэһэниинь гайхалгүй aaб даа.

Манай ороной хүүгэдые совет патриотизмын һайхан жэшээ дээрэ хүмүүжүүлгын аша үрэ эндэ элеэр харуулагдаа гээд тэмдэглэмээр.

Цырен-Дулма Дондоковагай ном соо совет хүүгэдэй образ тоб гэмээр харуулагдаа гэһэн тобшолол хэмээр гэжэ һанагдана. Шарлуухай тусгаар бэлиг шадабаритай үхибүүн бэшэ, харин совет бага үетэнэй юрын лэ нэгэ түлөөлэгшэ ха юм.

Ном соо үбэл тухай бэшэһэн хурса һонор мүрнүүд бии. Шарлуухайн ёлкодо ерэһэн үетэн нүхэдынь, үбэлэй үедэ хүхюутэйгээр наадаһан хүүгэд... Эдэ бүгэдэ тухай уншажа байхада яһалашье һонирхомоор байна.

Энэ ном «Хабар, ши юмши? гэһэн шүлэгөөр түгэсэнхэй. Эндэ түрэл байгаалидаа, түрэһэн эхэ нютагтаа Шарлуухайн тон дуратай байһаниинь эли болон харагдана.

Тиигээд лэ
Зундаа абгайтаяа хоюулаа
Зуһаг хонидоо
адуулхабди.
Самсынгаа хормой соо
тандаа
Сахюур шулуу
суглуулхабди,

гэжэ манай героиня хэлэнэ. Үнэхөөрөөшье, ажалда дуратайгаар хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хэрэг манай совет хүмүүжүүлгын гол үндэһэнэй нэгэн ха юм.

Манай һанахада, поэтесса Цырен-Дулма Дондоковагай бэшэһэн энэ ном бүгэдын анхарал хандуулмаар зохёол болоо гэжэ тэмдэглэмээр. Үхибүүдэй һанаанда таараха, удха түгэлдэр, уран хурса бүтээлнүүд улам олошоржо, эдир уншагшаднай баясаг лэ.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ХАРХИС ХҮСЭНҮҮДТЭЙ ҮГЭЕЭ НЭГЭДЭНЭ

...уехэ Октябриин рево...ин нүлөөн доро 1921 ... эмхидхэн байгуулагда... Хитадай Коммунис пар... марксизм-ленинизмые ...эни үзэл сурталнай гэ...жосхоо бэлэй. Зүгөөр ... байгуулагдаһанһаа хой...шта жагсаалтай байгаа ... хэлэхын аргагүй юм.

...ммунистнууд - интерна...листнууд уласхооронсоциалис хүдэлөөнэй, ...түрүүн Октябриин ре...шиин дүй дүршэлые Хи...бодото байдалда таа...лан хэрэглэхын тү...гүрэн түрын засагые ...ариадай гартаа аба... буржуазно-демократи... революциин үедэ тэрэ... хүтэлбэрилхы үүргэ ...ын, хубисхалай түрүү...шатада хүдэлмэришэд ... таряашадай засаг тог... түлөө тэмсэлые гол ... мүн гэжэ зааһан...

...н нүгөө хара шугам ...талагшад Хитадые Ев... оронуудһаа тад ондоо ...айдалтай, тиимэһээ эн... марксизм-ленинизмын ... ёһо гуримуудые хэ...ын аргагүй гэжэ тоо... байба. Энээнэй үндэ... революциин үедэ про...адай дүүргэхэ түрүү, ...рилхы үүргые эдэнэр ...шаажа, гол түлэб хү...гагуудта революцион... хүдэлөө дэлгэрүүлхэ гэжэ оролдоһон байха юм. Мао Цзэ-дун түрүүтэй иимэ үзэл баримталагшад 1935 оной эхеэр КПК-е гартаа абажа, коммунистнууд - интернационалистнууд хардалга гүрдэлгэдэ орожо, партиин гол хараа зорилгонууд һэмээхэнээр хазагайруулагдажа эхилһэн түүхэтэй. Энэнь япон булимтарагшадай урдаһаа тэмсэлэй үедэ, граждан дайнай, мүн демократическа болон социалис хубилалтын түрүүшын жэлнүүдтэ ехээр элирээгүй һэн. Юуб гэхэдэ, энэ хугасаада КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд Советскэ Союзай, КПСС-эй болон коммунис бусад партинуудай зүгһөө ехэ туһаламжа ба дэмжэлгэ абажа байгаа ха юм. Зүгөөр Хитадта шэнэ засагай тогтожо, социалис обществын үндэһэ һуури байгуулха зорилгын гаража ерэхэдэ, КПК-гай стратеги болон тактикын үндэһэн шухала олонхи асуудалнуудаар Мао ба тэрэниие тойрогшодой балмад хараа бодол, жэжэ буржуазна, националис шанар шэнжэнь балшыса харагдажа эхилээ бэлэй.

Марксистско-ленинскэ парти түрүүтэй хүдэлмэришэн ангиин зүгһөө ажалшан арадые хүтэлбэрилгэ хадаа социалис байгуулалтын зайлашагүй хуули ёһонуудай нэгэн юм. Зүгөөр Хитадта хүдэлмэришэн анги хүтэлбэрилхы үүргэеэ хаһагдаад, гүрэн түрын ажал ябуулгада хабаадалсаха аргагүй болоо. «Соёлой хубисхал» хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы, түүхэтэ үүргые үгы хэжэ хаяа. Мүн энэ үедэ Хитадай коммунис партида хүшэр хүндэ сохилто хэгдээ һэн. Партийна комитедүүд, партийна эхин организацинууд (сэрэгэйхиһээ бэшэниинь) тараагдашоо бэлэй. Эгээл энэ үедэ партиин 5 гаран миллион гэшүүн хатуу хэһээлтэдэ оруулагдаһан байха юм.

Тиин мүнөө КПК-гай IX, X съезднүүдэй һүүлээр маоистнууд Хитадай компартиин нэрые урдаа барижа, политическэ эмхидхэлээ шэнээр, ленинизмдэ харша үндэһэ һуури дээрэ «бэхижүүлжэ» байнхай. Тус партиин үзэл суртал «Мао Цзэ-дунай үзэл бодол» гэжэ соносхогдонхой. Маоистска партиин эгээл ехэ нүлөөтэй хүсэниинь — сэрэгэйхид мүн. Сэрэгэйхид лэ маоистнуудай гол тулгууринь болоно.

Маоистнууд пролетариадай диктатура тогтоолгые арадай революциин Хитадта илахаһаа бүри урид буруушааһан юм. «Шэнэ демократи тухай» статья (1940 оной январь), «Коалиционно правительство тухай» КПК-гай VII съезд дээрэ хэһэн элидхэл (1945 оной апрель) доторoo Мао Цзэ-дун пролетариадай диктатураһаа арсажа, Хитадта шэнэ демократическа гүрэн байгуулха тухай һанал бодолоо соносхоо бэлэй. Түрүүшээр шэнэ демократическа гүрэниие байгуулаад, һүүлээрнь социализмын замда оруулха тухай асуудал табяагүй ушарһаа Мао пролетариадай диктатура тухай һургаалай гол үндэһэ һууриие буруушааһан, социалис революци бэелүүлхын тулада «пролетариат политическэ засагаа гартаа абаха ёһотой» гэһэн ленинскэ теориие хазагайруулһан болоно. Тиибэшье Хитадта арадай революциин илаһанай һүүлээр Мао «шэнэ демократическа гүрэн» тухай хараа бодолһоо арсаха баатай болоһон юм. Хитадта социализмын һуури табигдаа бэлэй. Энэнь үнэн сэхэ коммунистнуудай аша габьяа байгаа. Гэбэшье «соёлой хубисхалай» үедэ маоистнууд орон дотороо социалис обществын политическэ эмхи зургаануудые үгы хээ. Арадай засагай органууд тараан намнагдаа һэн. Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаан 1965 онһоо хойшо зарлагдахаяа болинхой, хахадһаа олонхи депутадынь элдэб гэм зэмэдэ, хэһээлтэдэ оронхой. Мүнөө табигдаад байһан шэнэ конституциин проект имагтал Мао Цзэ-дунай засагые батадхаха гэһэн удхатай.

Хүдэлмэришэд, таряашадай болон бусад олонхи ажалшадай холбооe бэхижүүлгэ хадаа социалис революциин болон социалис байгуулалтын удаадахи хуули ёһон мүн. Арадай революциин үедэ хүдэлмэришэд болон таряашадай байгуулагдаһан засаг КНР-эй социалис хүгжэлтын замда ороходо улам бэхижэһэн юм. Теэд «Соёлой хубисхалай» үедэ хүдэлмэришэд болон таряашадай нэгэдэлдэ ехэ сохилто хэгдээ. Тиин хото хүдөө хоёрой хоорондохи экономическа, политическэ, идеологиин үзэл сурталай талаар харилсаа холбоон үгы болоо шахуу.

Арадай ажахые түсэбэй ёһоор хүгжөөхэ, ажалшадай байдалые һайжаруулха зорилго Хитадта арадай революциин һүүлээр түрүүшын табан жэлдэ (1953—1957 онууд) бэелүүлэгдээ һэн. Гэбэшье хоёрдохи табан жэлэй үедэ «түргэн харайсхаар дабшалта», гурбадахи табан жэлдэ «соёлой хубисхал» гэдэгэй хойшолонгууд энээндэнь ехэ һаад татаһан байха юм.

Национальна асуудалаар марксизм-ленинизмын һургаалые маоистнууд бүдүүлигээр эбдэнэ. Национальна районуудай хилэнүүд хубилгагдана, бага үндэһэ яһатан нишэ тиишээ нүүлгэгдэн тараагдана. Тэдэнэй хэлэ, ёһо заншалые маоистнууд үндэһөөрнь усадхаха туршалга хэнэ. Имагтал ушарһаа «соёлой хубисхалай» жэлнүүдтэ Синьцзянай, Түбэдэй, Дотор Монголой арад зон маоистнуудай урдаһаа тэмсэлдэ бодоо һэм шуу.

Социалис байгуулалтын үшөө нэгэ шухала хуули ёһон юуб гэхэдэ, социализмын туйлалтануудые гадаадын болон дотоодын дайсадһаа аршалан хамгаалга, бусад оронуудай ажалшадай тус ороной хүдэлмэришэн ангиин һаналаа нэгэдэлгэ — пролетарска интернационализм мүн болоно. Тиин гэһээ Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй орон дотороо ба гадаададашье ябуулжа байһан политическэ хараа шугам пролетарска интернационализмтай огто тааралданагүй.

«Ондоо үзэлтэниие» хүсөөр дараха асари томо аппарат Хитадта байгуулагданхай. Социализм байгуулгын бүхы шатануудта ангиин тэмсэл улам хурсадажа байна гэһэн һанал бодол дэбэрүүлэн, маоистнууд КПК-гай ба Хитадай обществын үнэн сэхэ хүсэнүүдые дараха һэдэлгэ гаргана. Тиигэжэ энээнһээнь олон миллион хүнүүд хохидоһон байха юм. Олоной урда «гэм зэмыень» мэдэрүүлгэ, саазалалга, баалалгын ажалда ябуулга гэхэ мэтэ аргаар маоистнууд хитад арадые «хазаарлаад» байна гээшэ.

Пролетарска интернационализмһаа маоистнуудай арсажа, арадуудай һаналаа нэгэдэлгэдэ гай тодхор татажа байһан ушар баримтанууд олондо мэдээжэ. Жэшээнь, маоистнууд Чилидэ хархис муухай урбалта хэһэн фашис хунтын удамаршадые тус ороной шэнээр хүгжэлгын эхи табигшад гэжэ нэрлээ һэмнай. 1971 оной июльдэ Суданай засагаархидай түрүү үзэлтэниие, нэн түрүүн коммунистнуудые хюдажа эхилхэдэнь, Хитадай хүтэлбэрилэгшэд амаршалгын телеграмма Хартум руу эльгээгээ бэлэй.

Тобшолон хэлэбэл, маоизмын теори болон бодото ябуулгануудынь дэлхэйн революционно хүндэлөөндэ ехэхэн хохидол ушаруулна. Хитадта социализмын хэрэг бэелүүлгэдэ аюул тохёолдуулна. Баруунай тала баримталдаг оппортунистнууд, янза бүриин антикоммунистнууд марксизм-ленинизмын һургаалай, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй урдаһаа тэмсэлээ үргэлжэлүүлхын тулада маоистнуудтай шадаал һаа түргөөр үгэеэ нэгэдүүлхые хүсэжэ, пекинэй хинэй политикые магтан һайшаадаг болонхой.

Хитадта маоистнуудай зонхилон хумхааржа байһан мүнөө үедэшье тэдэнэй политическэ шэглэлдэ эсэргүүсэдэг хүсэн орон доторнь бии юм. Мүнөө үедэ Хитадта боложо байһан үйлэ хэрэгүүд тус ороной түүхэдэ, дэлхэйн социализмын түүхэдэ үзэгдэһэн ехэхэн гай гудхар болоно. Тиибэшье КПСС болон бусад аха дүү партинууд энээниие саг зуурын үзэгдэл гээд тоолоно. Хитад ороние социалис нэгэдэлтэ гүрэнүүдһээ амяарлуулха гэжэ маоистнуудай хэдышье оролдоо һаа, дэлхэйн социалис байгуулалтын саашадаа бэхижэлгэ Хитадай хүгжэлтэдэ эрхэ бэшэ нүлөөлхэл байха. КПСС болон бусад аха дүү партинууд маоизмын урдаһаа эрид шууд тэмсэл ябуулха зуураа, Хитад оронтой харилсаагаа һайжаруулха, пролетарска интернационализмын найдамтай үндэһэ һуури дээрэ эб нэгэдэлээ һэргээн бэхижүүлхэ гэжэ оролдожо байһан зандаа.

А. ТЫХЕШКИН,
Буряадай хүдөө ажахын институдай багша.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

„Юрэнхы дэлгүүр“: буултанууд ба хангалтагүй хэмжээнүүд

Декабриин 9—10-най үдэрнүүдтэ Парижда Европын экономическа харилсалгын («Юрэнхы дэлгүүрэй») гэшүүн-оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн болоо. Тэрээндэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүдые, түгэсхэлэйнь документнүүдые, мүн Баруун Европын хэблэлэй бэшэһые согсолон шэнжэлхэ зуураа, иимэ тобшолол хэмээр: дээдэ тушаалтадай мүнөөнэй уулзалгада хабаадагшад үгэеэ ойлголсохо гэжэ хэзээ хэзээнэйхиһээ нэтэрүүгээр һэдэлгэ гаргаа, зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар хэлсээ баталха гэжэ оролдоо.

Иимэ нэтэрүү оролдолго гаргаха шалтагаанууд үсөөн бэшэ бии байгаа. Иимэ оролдолго гаргаагүй һаань, «Юрэнхы дэлгүүр» гэжэ бүлэглэл оро бодогүй һандаран һалаха аюул өөрөө тохёолдуулаа бшуу. Энээнние эгээл ехэ шалтагааниинь гэхэдэшье болохо ха. Англиин үргэн нийтэ арад зон Европын экономическа харилсаанһаа гараха гэһэа эрилтэ табина. «Юрэнхы дэлгүүртэ» оронойнгоо хабаадалсаһанһаа уламжалан, һуудал байдалнай хэмжээлэшэгүйгөөр муудана гэжэ тэдэнэр зүбөөр тоолоно. Европын экономическа харилсаанда Англиин хабаадалсаха тухай асуудал энэ орон дотор бүгэдэ арадай дуугаа үгэлгэдэ (референдум) табигдаха байна. ЕЭС-тэ хабаадахые буруушаагшад Даниин олониитын дундашье нилээд ехэ хүсэ, нүлөөтэй болонхой.

Парижай зүблөөндэ хабаадагшадай буулта хэжэ байгаад, үгэеэ ойлголсохо гэһэн эрмэлзэлэйнь үшөө нэгэ шухала шалтагааниинь юуб гэхэдэ, баруун оронуудта экономическа кризисэй улам түргэдэжэ байһан эрхэ байдалда «Юрэнхы дэлгүүртэ» ородог гүрэнүүд ябуулгаяа хамтааран эрхилхэ баатай болоно. Ушарынь гэхэдэ, тэдэнэр ганса гансаараа зарим асуудалнуудые шиидхэжэ хүшэхүрэхэгүй байна бшуу.

Эдэ бүгэдэ хадаа Баруун Европын юһэн оронуудай хүтэлбэрилэгшэдые зүбшэлсэһэн зарим тэды шиидхэбэринүүдые абахыень баадхаһан байна. Гэбэшье тэдэнэй олонхи шиидхэбэринь даншье һаа тодорхой бэшэ, имагтал һайн хүсэл харууланхай, тиигээд нүгөөдүүлынь хайшаашье бэшэ гэхэ гү, али аргагүй балар будэхи, хэтэржэ ерэхэдээ бусайдаһан орёо байха юм. Энээнние абаһаар ойлгохоор юм.

Эндэ нэгэ иимэ жэшээ дурдая. «Юрэнхы дэлгүүртэ» өөрынгөө хабаадаха эрхэ байдалые дахин хаража үзэхэ тухай, нэн түрүүн ЕЭС-эй хамтын бюджедтэ тэрэнэй оруулха түлбэриие хороохо тухай асуудал Англи Парижай зүблөөн дээрэ эрид шангаар табяа. Баруун оронуудай хэблэлэй бэшэһэнэй ёһоор, «хэтэрмэ шанга» хэлсээнэй эсэстэ һүүлшын үедэ иимэ найруулга батала абтаа һэн. Энэнь юуб гэхэдэ, финансын талаар тохёолдоһон бэрхэшээлые ЕЭС-тэ хабаадагшадай хоорондо «зүб бэшээр» хубаарилгые усадхамаар, тиимэ оншо арга байгуулха гэһэн найруулга болоно. Тодо бэшэ энэ найруулга Англиие мүртэйгөөр хангаагүй. Энээн тухай Англиин премьер-министр Гарольд Вильсонэй хэһэн мэдүүлгэ гэршэлнэ. «ЕЭС-тэ Англиин байха эрхэ гурим тухай асуудалай шиидхэбэринь үшөөл ехээр һэжэглэмээр байһан зандаа» гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

«Юрэнхы дэлгүүрэй» гээгдэнги районуудта туһаламжа үзүүлхэ тухай асуудалаар яһала тодорхой шиидхэбэри батала абтаа. Гэхэ зуура, иимэ туһаламжа эгээл ехээр хүлеэһэн ЕЭС-эй гэшүүд — Итали ба Ирланди хадаа энэ зорилгоор үгтэхэ мүнгэнииинь даншье һаа бага гэжэ аргагүйгөөр дураа гутажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Англиин «Экономист» гэжэ мэдээжэ журнал зүблөөнэй эхилхын урда тээхэнэ иигэжэ бэшээ һэн: «ЕЭС-тэ Англиин хабаадаха эрхэ байдалые дахин хаража үзэлгэ, үгытэй районуудта үзүүлэгдэхэ туһаламжа гэхэ мэтэ — бүхы дээрээ хэды шухалашье һаа, үйлэдбэриие бага болгохо. «Юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудта ажалгүйдэлгын ургаха ябадалда эсэргүүсэн хэгдэхэ тэмсэлтэй сасуулбал, удха шанараараа хоёрдохи шатын асуудалнууд болоно».

Гэхэтэй хамта, ЕЭС-эй оронуудта үзэгдэдэг экономическа доройтолгодо, ажалгүйдэлгын ехэ бололгодо эсэргүү тэмсэлэй арга методүүд тухай ямаршье шиидхэбэринүүд Парижай зүблөөн дээрэ абтаагүй.

Энээнэй шалтагаанийе Парижай «Фигаро» газетэ ехэ тодо һонороор найруулаа: «Экономическа кризисэй түргэдэжэ, мүнгэнэй үнэ сэнгэй бууража, ажалгүйдэлгын ургажа байхада ЕЭС-тэ ородог гүрэнүүд хамтааран хабаадалсагшадайнгаа хуби заяан тухай һанаагаа балай зобонгүйгөөр нэн түрүүн өөһэд өөһэдынгөө аша туһа харахые оролдоно». Энэ бүлэглэлэй гол удхань иимэ ха юм даа. «Юрэнхы дэлгүүр» — Баруун Европын монополинуудай бүлэглэл мүн. Тэдэнэй хоорондохи зүрилдөөнүүдые эгээл шахардуушье байдалда зөөлэрүүлхэнь бэрхэтэй, заримдаа бүри аргагүй юм. «Юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга энээнние эли тодоор батадхан харуулаа.

Симлын хараа бодол баримтална

Инди Пакистан хоёрой хоорондо худалдаа наймаа дахин һэргээхэ тухай протоколдо һаяшаг Делидэ гар табигдаа. Энэ мэдээсэлые хоёр оронской олониитэ сэдьхэлээ ханангяар угтаһан байна. Индо-Пакистанай харилсаануудые гуримшуулха зам дээрэ хэгдэһэн шэнэ шухала алхам мэтээр, Урда Азиин хубидахи оршон байдалые һайжаруулха хэрэгтэ оруулагдаһан хубита мэтээр энэ үйлэ хэрэг сэгнэгдэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, 1971 оной декабрьда энэ түбиин урда хубида гэнтэ эхилһэн зэбсэгтэ хёморооной һүүлээр, 1972 оной зун Инди Пакистан хоёрой хоорондо Симльдэ баталагдаһан хэлсээн иимэ хүгжэлтэдэ эхи табяа бэлэй. Энэ хэлсээнэй ёһоор хоёр тала хадаа хүсэ хэрэглэхэгүй, арсалдаануудаа амгалан аргаар зүб тээшэнь тааруулха гэһэн уялга даажа абаһан байгаа. Тэрэ гэһээр Симлын хараа бодол баримталжа, 1971 оной хёморооной хойшолонгуудые усадхахын тулада, хоёр ороной хоорондо, мүн Ази түбиин энэ хубида бүхыдэнь бүтэмжэтэй һайн харилсаа холбоо тогтоохын тулада хоёр тала бодото хэдэ хэдэн алхамуудые хэһэн байна. Бангладешэй Арадай Республикые Пакистанай мэдэрһэн ушар, Урда Азидахи оршон байдалые улам саашадань гуримшуулха асуудалнуудаар Инди, Бангладеш ба Пакистанай хоорондо баталагдаһан хэлсээн, Инди Пакистан хоёрой хоорондо почтын, телеграфай, телефоной хэлхээ холбоо һэргээн тогтоохо тухай, хоёр ороной гражданинуудай бэе бэедээ дахинаа ябалсажа байха тухай хэлсээн эдэ алхамуудай тоодо оролсоно.

Эдэ болон һайхан сэдьхэлэй бусад тодорхой үзэгдэлнүүд хадаа Инди Пакистан хоёрой хоорондоо бэе бэеэ ойлголсолгые бэхижүүлгэдэ, бэе бэедээ этигэлсэхэгүй ябадалые усадхалгада һайнаар нүлөөлөө, дэлхэйн энэ районе дохи оршон байдалые гуримшуулха тушаа шэнэ алхамуудые хэхын тулада таатай эрхэ нүхэсэл байгуулаа.

Инди Пакистан хоёрой хоорондо худалдаа наймаа дахин эрхилдэг болоһон ушар хоёр оронуудта маргалтагүй аша туһатай байха. «Инди, Пакистан мэтэ иимэ томо, үнэхөөрөө баян оронууд экономическа хүгжэлтэеэ түргэдхэхын тула бэе бэедээ ехэ туһа хүргэжэ болохо, — гээд, «Пакистан таймс» газетэ бэшэнэ. — Экономикын хэдэ хэдэн һалбаринуудта, илангаяа ашагта малтамал абаха, хүнгэн ба хүндэ машина бүтээлгэ гэхэ мэтэ һалбаринуудта эдэ хоёр оронууд бэе бэедээ туйлай ехэ аша туһатай. удаан болзорой харилсаа холбооной тогтуурилтай түсэбүүдые хараалжа болохо юм». Гол шухала зүйлынь юуб гэхэдэ, хоёр ороной ниислэл хотонуудта онсолон тэмдэглэһэнэй ёһоор, худалдаа наймаа дахин һэргээхэдэ хоёр талын харилсаануудыешье, мүн Урда Азиин энэ хубидахи политическэ байдалыешье бүхыдэнь улам һайжаруулха арга нүхэсэл хангаха бшуу.

Урда Азидахи оршон байдалые гуримшуулха тушаа, энэ районой оронуудай хоорондо һайн хүршэнэрэй, холбоо барисаанай харилсаа тогтоохо тушаа хэгдэдэг бүтэмжэтэй һайн алхамууд дэлхэй дээрэхи түгшүүрилые бүхыдэнь һулаҏуулжа байһан эрхэ байдалда хэгдэнэ гээшэ. Эдэ алхамууд гансашье Урда Ази түбиин энэ хубидахи оронуудай арадуудые бэшэ, мүн манай дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүдые баярлуулна. Эдэ алхамууд хадаа Азида бата бэхи эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха найдамтай арга зам бэдэрдэг Азиин бүхы арадуудта һайн һайхан тэмдэг болоно.

Греци: монархи буруушаагдаа

Декабриин 9-дэ Афинын болон Грециин бусад городуудай гудамжануудта омог баяртай хүнүүд дүүрэн байба. Энэ үдэр юун болооб гэхэдэ, ороной гүрэнэй байгуулалта тухай асуудалаар болоһон бүгэдэ арадай дуугаа үгэлгын хуулита дүнгүүд соносхогдоо бшуу. Республикын түлөө һунгагшадай 70 шахуу процентнь, монархиин түлөө 31 хүрэхэгүй процентнь дуугаа үгэһэн байха юм.

Хэнэйшье мэдэһээр, 1967 оной апрельдэ гүрэнэй урбалта хэжэ, «хара полковнигуудай» засаг түрэеэ гартаа абахадань, Грецидэ монархи байһан юм. Сэрэгэй энэ урбалтада король Константин дураа балай гутаагүй һэн.

Гэбэшье, сэрэгэй засагаархид өөрымни үүргэ бага болгоод, юрэл эрхэ түлөөлэлгын уялгануудаар хизаарлаха гэһэн һэдэлгэтэй гэжэ Константин 1967 оной эсэс багаар ойлгоо һэн. Өөрынгөө дүтын хүнүүдтэй зүбшэлсэһэнэй һүүлээр тэрэ хадаа сэрэгэй засагаархидта дураа гуталгын орон доторхи байдал хэрэглэжэ, үшөө дахин гүрэнэй урбалта хэхэ гэжэ һэдэһэн байгаа. Зүгөөр тэрэниие арми дэмжээгүй, энэ һэдэлгэнь буруу һүрөө һэн. Тиигээд король өөрөө Рим ошоһон, хожомынь Лондон зугадаһан байха юм.

Грециин гүрэнэй байгуулалта хэдэн жэлэй туршада хоёр янзын шэнжэтэй байгаа: монархи ёһо тэдысэ бии хэбэртэй аад, харин король өөрөө хилын саана тэрьедэжэ ошоһон байха. Харин орон доторнь сэрэгэй засагаархид бүрин эзэрхэдэг байба.

Сэрэгэй засаг түрын унахада, гүрэндөө урбаһанай гэмнэлгээр сэрэгэй засагаархидай толгойлогшо байһан Пападопулосай сүүдлүүлхэеэ байхада, тэрэнэй гаргаһан хуули, шиидхэбэринүүд хүсэеэ буураа ха юм даа. Тиимэһээ гүрэнэй байгуулалта тухай асуудал һунгагшадай эсэсэй шиидхэбэридэ табигдаһан байгаа бшуу.

Грециин компарти хадаа «демократиин түлөө шанга тулалдаа хэхэ. оронoo монархиһаа хэтэ мүнхэдэнь сүлөөлхэ» гэжэ арад зоноо уряалаа һэн. Монархиин байгуулалта дахин һэргээхэ ябадалда эсэргүүсэн бусад хэдэ хэдэн томо партинууд тэмсэһэн байха юм.

Бүгэдэ арадай дуугаа үгэлгын дүнгүүд — Грециин арад зоной ехэхэн илалта, демократическа шэнэдхэн хубилалтануудай түлөө, НАТО-гой хархис һүйдхэлтэ хэрэгүүдтэ орониинь хамжуулһан фашис засагаархидай политикын хойшолонгуудһаа эсэслэн сүлөөрхын түлөө тэрэнэй хэдэг тэмсэлдэхи шухала шата мүн.

В. ГОНЧАРОВ, А. БИРЮКОВ, Ю. ЛОПАТИН. (ТАСС).

ЭДИР УНШАГШАДТА — БЭЛЭГ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай илалта түгэсөөр дүүрэһээр 30 жэлэй алдарта ойн урда тээхэнэ «Детская литература» гэжэ хэблэл эдир уншагшадтаа шухала хэрэгтэй, һонирхожо уншамаар бэлэг бариба. 50-яад шахуу уран зохёолшо-фронтовигуудай рассказууд, тэмдэглэлнүүд, дурдалганууд 450 хуудаһатай энэ ном соо суглуулагдаа.

«Манай батарейн сэрэгшэд» гэжэ гаршагтай энэ номые эдиршүүл уншахадаа, артиллеристнүүд, морягууд, летчигууд болон танкистнуудай шэн габьяата баатаршалга тухай мэдэжэ абаха байна. Ород, украинец, узбек, казах, белорусс, буряад гэхэ мэтэ элдэб олон яһатанай түлөөлэгшэд энэ номой авторнууд болоно.

Шүүмжэлэгшэд ээлжээтэ зүблөөн дээрээ энэ суглуулбариие зүбшэн хэлсээд, үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байха юм. Буряадай уран зохёолшо Барадий Мунгонов энэ үндэр сэгнэлтые хубаалдахал ёһоороо хубаалдана. Юуб гэхэдэ, Евгений Воробьев, Юрий Бондарев, Иван Падерин гэхэ мэтэ мэдээжэ уран зохёолшодой нэрэнүүдтэй зэргэлээд тэрэнэйшье нэрэ байна ха юм. Энэ хадаа буряад бүхы литературые үндэрөөр сэгнэһэн ушар болоно.

Буряадай бэлигтэй уран зохёолшо Барадий Мунгоновой шэнэ зохёолоор уншагшад ехэтэ һонирхохо бээ гэжэ һанагдана. Автор үзэһэн, хараһан юумэеэ зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн, гүн гүнзэгы удхатайгаар бэшэһэн байна. Тиигэншьегүй яахаб. Мунгонов Москва шадар болоһон байлдаанай гал дүлэн соогуур ябалсажа гараһан хүн байна бшуу. Эдэ бүгэдэ ном соо эли тодоор харуулагдаа, өөр янзаар бэшэгдэһэн документальна энэ туужа «Сэрэгшын дурдалгаһаа» гэһэн гаршагтай юм. Таабай, эсэгэнэрэйнгээ ами наһаяа хайрлангүй Эхэ орондоо зорюулхаар бэлэн, эгэршэгүй хатуу зоригтой байһан тухай энэ туужа сооһоо эдир уншагшад мэдэжэ абаха. Имагтал иимэ эрэлхэг зоригтой сэрэгшэд Эхэ оронойнгоо зүрхэн — Москвае хамгаалһан, дайсание баруун зүг тээшэ намнажа үлдөөд, уурхай соонь үй бута сохиһон байна бшуу. Иимэ сэрэгшэдэй нэгэн Барадий Мунгонов байгаа.

Гартаа буу барижа, сугтаа байлдаанда ороһон нүхэд, олонациональна совет арад, тэрэнэй үндэр бодол, хүсэл эрмэлзэлээр Барадий Мунгоновой туужын мүр бүхэн шэрээгдэе гэхэдэ алдуу болохогүй. Буряадай уран зохёолшын дурдалга оломиллион уншагшадай зүрхэ сэдьхэл дайраха, һонирхуулха байха.

О. МАХАНОВ,
СССР-эй уран зохёолшодой холбооной гэшүүн.

ХАБАРОВСК. Эндэхи «Промсвязь» завод мотоор той «Лайка» гэжэ шарга бүтээн гаргаба. Энэ шарга час соо 45 километр түргэнөөр ябаха шадалтай. Шаргаар хоёр хүн ябажа болоно, гадна 200 килограмм хүрэтэр ашаа зөөхөөр. Хэрэгтэй болоо һаа, шаргада прицеп шагтагалжа болохо байна. Магаданай, Сахалинай областьнуудай, Коми АССР-эйгеологууд, орошод болон ангуушад иимэ шарганаудые эгээл түрүүн абаха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мотоортой «Лайка» гэжэ шарга. ТАСС-ай фотохронико.

Хилын саанаһаа

· телефон · телеграф · радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭВ

Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай орган — «Работническо дело» газетэ «Гол хараа шэглэл» гэһэн статья толилбо. Совет-американ харилсаанай хүгжэлтэдэ энэ статья дотор гүнзэгы шэнжэлэл хэгдэнэ. Һанамжануудаа хэлсэхын тула КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй США-гай Президент Дж. Фордтой Владивосток шадар уулзажа хөөрэлдэһэн тухай газетэ бэшэхэдээ, совет-американ харилсаан эмжалтатайгаар хүгжэжэ байна гэжэ тэмдэглэнэ. Дайнай аюул сараха талаар хэмжээнүүдые абалга хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаанай хүгжэлтын гол хараа шэглэл болохо байна гээд газетэ бэшэнэ.

РКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, Румыниин Социалис Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Дж. Маковескугай хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ерээд бусаһан тухай мэдээсэлые Румыниин ба бусад оронуудай хэблэл толилбо. Дж. Маковеску СССР-тэ байха үедөө КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнотой, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай уулзажа, хөөрэлдэһэн байгаа гээд газетэнүүд тэмдэглэнэ. Н. В. Подгорнын, А. Н. Косыгинай, Дж. Маковескугай хоорондо болоһон хөөрэлдөөнүүд хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

Совет-румын харилсаае саашадань хүгжөөхэ тухай асуудалнуудаар, мүн хоёр талые һонирхуулһан уласхоорондын гол шухала асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, РКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, СРР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Дж. Маковеску һанамжануудаа хэлсэһэн байна гээд газетэнүүд бэшэнэ.

Ази түбидэ эб найрамдал хангахын, аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө, хани хүршэ ёһоной харилсаае, холбоо барисаае бэхижүүлхын түлөө, ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо политика бэелүүлхын түлөө МНР тэмсэнэ гэжэ «Үнэн» газетэ «Ази түбидэ хамтааран аюулгүй байдал хангалга ба МНР-эй политика» гэһэн статья дотороо бэшэнэ.

Энэ бүлэглэлдэ хабаатай арбан табан ороной гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хабаадаһан НАТО-гай соведэй сессиин Брюссельдэ боложо дүүрэһэн тухай гадаадын хэблэл үргэнөөр бэшэнэ. НАТО-да хабаатай гүрэнүүдэй экономическа байдал улам хүшэр бэрхэшээлтэй боложо байна гээд шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

Ливанда эсэргүүгээр Израилиин хэһэн хархис муухай харата ябуулгануудга газетэнүүд гол анхаралаа хандуулна.

Франциин президент В. Жискар д'Эстэнэй ба США-гай президент Дж. Фордын хоорондо Мартиникада болохоёо байһан уулзалга тухай, Эфиопидохи байдал тухай, Грециин политическэ эдэбхи тухай, Кипртэхи байдал тухай мэдээсэлнүүдые хэблэл толилно.

(ТАСС).

ГАВАНА

Ажахые һэргээлгэдэ

ТАСС

Кубын бүлэг барилгашан басагад Вьетнамай Демократическа Республика ошохоёо мордобо. Эдэнэр Кубын Хо Ши Минэй нэрэмжэтэ барилгашадай ехэ отрядта нэмэлтэ болохо. Тэдэ вьетнам ажалшадтай хамта ороной арадай ажахые һэргээлгэдэ хабаадаха байна.

ТОКИО

СССР-тэй ХАРИЛСААГАА ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ

ТАСС

Японой социалис партиин харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдэй делегаци һаяхан Советскэ Союзда ерэһэн байна. Японой ба Советскэ Союзай хоорондохи экономическа харилсаае хүгжөөхэ шухала гэжэ эдэнэр тэмдэглээ.

Японой, Советскэ Союзай хоорондо дипломатическа харилсаанай һэргээгдэһэнһээ хойшо хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай хэмжээн 30 дахин ургаа гээд «Сякайто» журнал бэшэнэ. 1973 ондо Японой, Советскэ Союзай хоорондын худалдаа наймаан 1 миллиард түхэригтэ хүрэһэн байна.

Япон нефтеэр, газаар дуталдана. Тиин эдэ үнэтэ зүйлэй түүхэй эдүүдые Советскэ Союзһаа абаха тухай экономическа харилсаа холбоогоо хүгжөөхэ шухала.

Мүнөө капиталис оронуудта мүнгэнэй үнэ бууна, юумэнэй сэн таһалгаряагүй хүндэрнэ. Харин тиихэдэ экономикоёо түсэбэй ёһоор хүгжөөһэнэй үндэһөөр Советскэ Союзда иимэ юумэн үзэгдэнэгүй гээд энэ статья дотор хэлэгдэнэ. Арад зоной байдалые саашадань һайжаруулха гэһэн гол зорилго социализм урдаа табина. Энээгээрээ социализм капитализмһаа булюу һайн шуу.

УЛААН-БААТАР

УУЛЗАЛГА БОЛОБО

ТАСС

МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал Монголой Залуушуулай Революционно Союзай аймагай ба городской комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнартай эндэ уулзажа хөөрэлдэбэ. Социалис мүрысөөндэ залуушуулые хабаадуулха тухай асуудал, ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

ЖЕНЕВЭ

Аюулгүй байдал, харилсаа холбоон — гол зорилго

ТАСС

Аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй хоёрдохи шатын зургаанууд һүүлэй үдэрнүүдтэ илангаяа эршэмтэйгээр хүдэлмэрилбэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй Франциин Президент В. Жискар д'Эстэнтэй Рамбуйедэ уулзажа хөөрэлдэһэн ушарынь энээндэ гол үүргэ дүүргэһэн байна. Зүблөөнэй энэ шатые дары дүүргэжэ, түгэсхэлэй гурбадахи шатыень үнгэргөөд, хөөрэлдөөнүүдтэ хабаададаг оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гар табилгатайгаар түгэсхэлэй документнүүдые баталан абалга ехэ удхатай шанартай байна гэжэ энэ хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглэгдээ гээд делегацинуудай олонхид тэмдэглэнэ.

Арадуудта адли тэгшэ, хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхэ эрхэ олгохо гээшэ түгэсхэлэй политическэ гол документ болохо байна.

ДЕЛИ

Индиин шахтёрнуудай илалта

ТАСС

Эрилтэнүүдыень хангаха тухай шиидхэбэри правительствын гаргаһантай дашарамдуулан, байгша оной декабриин 16-да бүхэиндиин буһалгаа үнгэргэхэеэ Индиин профсоюзуудай дүрбэн ехэ нэгэдэл арсаба. 1975 оной январиин түрүүшын хахадһаа Индиин шахтёрнуудай һара бүриин салингые дунда зэргээр зуун рупяар дээшэлүүлхэ тухай правительствын түлөөлэгшэдэй ба профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ үгэеэ ойлголсоһон байна.

Жэлдээ 600 мянган шахтёрой салин хүлһые 1 миллиард рупяар правительство ехэдхэхэ, шахтёрнуудай байшан гэрнүүдые барилгада 50 миллионһоо бага бэшэ рупий һомолхо, эдэнэй медицинскэ хангалгые һайжаруулха байна гэжэ элшэ хүсэнэй гүрэнэй министр К. Ч. Пант мэдүүлээ.

ВАЛЛЕТТЭ

Мальта республика болгогдобо

ТАСС

Генерал-губернатор сэр Антони Дж. Мамо Мальтын Республикын түрүүшын президентын тушаалда шахаа тангаригаа үгэбэ.

Д. Минтоффой правительствын конституцида оруулһан заһабаринуудые парламентда һайшааһанай һүүлээр Мальта республика болгогдобо. Энээнэй үндэһөөр Великобританиин королева Мальтын гүрэнэй толгойлогшо байхаяа болёо.

Конституцида оруулагдаһан заһабаринуудай үндэһөөр Мальтын генерал-губернатор 1976 оной парламентын һунгалта болотор президентын уялгануудые дүүргэхэ байна.

ТОКИО

Японой парламентын сесси

ТАСС

Японой парламентын ээлжээтэ бэшэ 74-дэхи сесси эндэ болобо. Премьер-министр Т. Мики сесси дээрэ политическэ үгэ хэлээ. Финансын министр М. Охира ороной финансын байдал тухай асуудалнуудаар үгэ хэлэбэ.

1975 оной мартын 31-дэ дүүрэхэ финансын жэлдэ 2.098.700 миллион иен хэмжээнэй нэмэлтэ бюджет правительствын баталамжада табигдаһан байгаа. Энэ асуудалые зүбшэн хэлсэжэ, батална шухала. Премьер-министр Т. Микиин, финансын министр М. Охирын хэлэһэн үгэнүүд дотор табигдаһан асуудалнуудаар үргэн ехэ хөөрэлдөөнүүд болохо байна.

БЕЙРУТ

Шанга буудалдаан болоно

ТАСС

Урда Ливанай Бинт-Джбейль хото шадархи һууриин тосхонуудые Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд ехэ буугаар буудаба. Декабриин 13-да Набатия гэжэ тосхондо добтолһон байгаа. Зуу гаран байшан гэр һандаргагдаа, олон хүн зон, эдэнэй дунда үхибүүд шархатаа, ехэ гарза хохидол ушаруулагдаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Уялга абаал һаа, дүүргэ» — түрүү бэшэг. «Хонидой түл абалгада — түгэс бэлэдхэл» — суглуулбари.
Хоёрдохи хуудаһанда. В. Мусяченкын статья. «Хүмүүжүүлгын харюусалга» — М. Хензыхеновэй корреспонденци.
Гурбадахи хуудаһанда. «Предприятиие хүтэлбэрилгые һайжаруулха» — статья.
Дүрбэдэхи хуудаһанда. Уласхоорондын шэнжэлэл.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — «Гори» гэжэ программа һурагшадта дамжуулагдаха. 18.50 — Телевизионно һонин. 19.00 — «Первый комендант» — киноочерк. 19.30 — Уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшадай концерт. 20.10 — Техникын һонин. 20.20 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 20.40 — «БАМ — мүнөөнэй агууехэ барилга» гэһэн дамжуулга. 21.25 — Соносхолнууд. 21.30 — «Каждый вечер после работы» — уран һайханай фильм.

УНШАГШЫ һонирхохол байхат

УХААЛАН ЗОХЕОЛГОНУУДЫЕ — АРАДАЙ АЖАХЫДА

ТҮСЭБТЭ табан жэлэй … жэлэй турша соо ухаал… зохёоһон 40 мянган, уралан … рижуулгын 12,7 миллаон … радхал арадай ажахыда нэбт… рүүлэгдээ. Энээнһээ 12,3 … лиард түхэригэй ашаг олзо … таа гэжэ Ухаалан зохёогшод… ба уралан нарижуулагшадай… бүхэсоюзна бүлгэмэй Централь… на Соведэй түрүүлэгшэ Г. П. Софонов ВОИР-ай Централь… Соведэй пленум дээрэ һаяха… үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Манай ороной арадай ажахыда ухаалан зохёолгын б… уралан нарижуулгын дура… халнуудые, эрдэм болон техни… кын туйлалтануудые дары түр… гөөр нэбтэрүүлгэдэ хабаатай… асуудалнууд пленум дээрэ хэ… сэгдэһэн байна.

БАЙГААЛИИЕ ХАМГААЛХА, ШЭНЖЭЛХЭ УНИВЕРСИТЕТ

Байгаалиие хамгаалха, шэн… жэлхэ Алтайн арадай универси… тет Барнаул хотодо нээгдэбэ. Тэрэнэй гурбан факультедтэ һураһан хүнүүд түрэл газар нут… тагайнгаа баялигуудые сайн… хамгаалха, арьбадхаха олон… асуудал шудалха байна.

Барнаулда нээгдэһэндэл о… лирхуу гэгээрэлэй түбүүдэй е… удха шанартай байһые Бай… гаалиие хамгаалдаг Бүхэро… син бүлгэмэй Центральна Сове… тэмдэглэнэ гээд Байгаалиие… хамгаалга шэнжэлдэг арада… 500 гаран университет, фа… культет Россин Федераци доторо… эмхидхэгдэнхэй.

ГУЙЛТЫЕНЬ ХАНГАБА

ЛА-МАНШ доогуур тоннель… бариха үнөөр багашаг проект… зохёохо тушаа Англиин прави… тельствын гуйлтые Франциин… правительство хангахаар зүб… шөөгөө.

Иимэ тоннель бариха ту… хэлсээе Англи, Франци нёдо… до гол түлэб баталһан … 1975 ондо барижа эхилээд… 1980 ондо 50 километр урт… энэ тоннелеэр ябажа захалха… тула 1975 оной январиин 1-д… тус хэлсээе Лондондо, Париж… да эсэслэн баталхаар хараалаг… даһан байна.

Гэбэшье мүнгэнэй үнэ… унаһан дээрэһээ тэрэ проекты… нарибшалан хаража үзөөд бай… хада, барилгын үнэ 850 милли… он фунт стерлингһээ 1,5 милли… ард хүрэтэр нэмээгдэхэ боло… һон байха юм. Тиихэдэнь иим… үнэтэй проектһээ арсаха гэһэ… уряанууд Англида ходо хой… гарадаг болонхой.

«ХЭЛЫШ, ХЭН ШИНИИ ХАНИ НҮХЭР БЭ?..»

МАЛАЙЗИИН Перак шт… дай Телук Ансон гэжэ хо… шадархи һохото пальмын та… майе хүдэлмэришэн Рамаса… харуулшан нүхэртэеэ хамта … ража ябаба. Гэнтэ зэрлиг … ман заан эдээндэ добтолбо. … руулшан нүхэрынь айһан… буугаа хаяжархёод, зугад… талииба. Удамаршагүй заанай Ра… масамиие сохижо унагаагаад… тэһэ-биса дэбһэхэ гэжэ бай… тарнь, Рамасамиин нохойнүү… гүйлдэжэ ерээ. Тэдэнэй бор… хүдалдахада, заан һамааргүй… Рамасами амиды үлэһэн бай… гаа.

Мүнөө Рамасами больни… да хэбтэнэ. Эндэһээ гараха… дүрбэн хүлтэ ханинартаа бү… ха юм.

МЭДЭГДЭЭГҮЙ УГСААТАН ЭЛИРҮҮЛЭГДЭБЭ

ПЕРУ Бразили хоёрой хоо… рондын хилэ шадархи нюто… гууд үшөөл багаар шэнжэлэ… дэнхэй. Тиин, һаяхан оройдо… мянган хүнһөө бүридэһэн и… деецүүдэй мүнөө болотор … дэгдээгүй байһан угсаатан ол… добо.

Бразилиин индеецүүдэй … циональна жасын мэдээсэлэй… ёһоор, эдэнэй хэлэн марубо… дэг угсаатанай хэлэндэ адли… хуу байна. Сагаан шарайта… хүнүүдые индеецүүд яһала … дэмүүшэ халуунаар угтаа … ха.

ШУНАҺАН ХЭРЭГЬЭЭ ХАХАСАБА

ПОЧТЫН хэрэгсэлнүүд… үнэ сэнгэй түргөөр урга… дээрэһээнь, бэшэг найрууд… бэшэлгээр дэлхэйн «рекорд… смен» Реймонд Кентвелл … наһан хэрэгһээ хахасаха ба… тай болоо. Оксфорд хото… ажаһуудаг 53 наһатай Кентвел… 25 гаран жэлэй турша соо … дэб темээр бэшэгүүдые найру… лан бэшэһэн байха юм. Үдэр… туршада зуу гаран бэшэг … шэжэ, табидаг байгаа. Тэдэнэй… 25 мянганиинь дэлхэйн о… оронуудай газетэнүүдтэ, жу… налнуудта толилогдонхой.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТОГОИ», «СПОРТЛОТО-2-ОЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» декабриин 10-да үнгэргэгдэһэн 34-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 5.000 түхэриг, дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 98 түхэриг, гурбан номер таагшад — … түхэриг абаха байна.

«Спортлото-2»: хэншье зургаан номер таагаагүй. Табан номер тааһан хүнүүд — 5.000 түхэриг, дүрбэн номер таагшад — 80 түхэриг, гурбан номер таагшад — 3 түхэриг абаха.

34-дэхи тиражай шүүбэриие нөөсэлгын кассанууд 1974 оной декабриин 21-һээ 1975 оной январиин 20 болотор түлэхэ юм.

Ээлжээтэ тираж 1974 оной декабриин 20-до үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01630. Заказ № …